

PODREDITI POSAMEZNE INTERESE DRUŽBENIM

V PETEK, 13. SEPTEMBRA 1974, JE BILA V DVORANI IZOBRAŽEVANEGA CENTRA — LITOSTROJ KONFERENCA SINDIKATA ZDRUŽENIH PODJETIJ STROJEGRADNJE — LJUBLJANA. TU SO SE ZBRALI PREDSTAVNIKI IZ ORGANIZACIJ ALI BOLJE REČENO PREDSTAVNIKI IZ 33 TOZD, KI ZASTOPAJO PREKO 10.200 ZAPOSLENIH, DA BI SE DOGOVORILI O SINDIKALNI ORGANIZIRANOSTI IN DEJAVNOSTI SINDIKATA, KOT NAJBOLJ MNOŽIČNI DRUŽBENOPOLITIČNI ORGANIZACIJI V ZPS.

VSE NAVZOČE JE NAJPREDJ POZDRAVIL V IMENU LITOSTROJA FRANC KRANJC TER POUDARIL, DA NAJ BI PRAV SINDIKALNA ORGANIZACIJA POMAGALA URESNICEVATI VSE NAJPOMEMBNEJŠE NALOGE, KI SO SI JIH ZADALI OB USTANOVITVI ZDRUŽENIH PODJETIJ STROJEGRADNJE.

PO IZVOLITVI ORGANOV KONFERENCE JE PREBRAL POROČILO TOVARIS MILAN VIDMAR. ZAVOLJO TEHTNIH MISLI OBJAVLJAMO POROČILO, IN SICER NEKOLIKO SKRAJSANO.

Za nami je prvo obdobje v procesu združevanja in povezovanja strojegradnje v Sloveniji. S slavnostnim podpisom samoupravnega sporazuma združenih podjetij strojegradnje dne 21. maja 1974 v Trbovljah so predstavniki 12 delovnih organizacij potrdili v razpravi izražena hotenja o združevanju velike večine članov svojih kolektivov. Ko danes govorimo o tem prvem pretečenem obdobju, ki se je po naši oceni uspešno zaključilo, pa ne smemo mimo dejstev, da je bilo to tudi naporno obdobje, obdobje uresničevanja resničnih ciljev povezovanja in vedno večjega medsebojnega zaupanja. Zmagalo je hotenje in prepričanje, da smo združeni močnejši in sposobnejši pri osvajanju novih sodobnejših tehnologij, sposobnejši nastopati na domačem jugoslovanskem tržišču, predvsem pa na zunanjih tržiščih in zmagalo je končno tudi mišljenje, da smo kot strojegradnja preveliki za potrebe naše republike (saj prodamo manj kot 1/3 svoje proizvodnje v Sloveniji), majhni za SFRJ in še manjši za uspehe izven naših meja.

V temeljnih samoupravnih aktih ZPS (samoupravnem sporazumu in statutu) smo v grobem opredelili organizacijsko strukturo ZPS, vendar pa ne toliko natančno, da bi ta lahko zadoščala za nemoteno poslovanje ZPS. Prav zaradi tega bi sedaj nujno potrebno podrobneje organizacijsko obdelati delovanje kolegijskega poslovnega organa, predvsem vseh njegovih šest področnih poslovnih funkcij, za katere smo se opredelili v samoupravnem sporazumu in statutu ZPS (ki je sedaj v fazi razprave in sprejemanja po zborih delovnih ljudi članic ZPS).

V poslovni politiki ZPS ločimo področno poslovno funkcijo za marketing, za proizvodno politiko, za programiranje in razvoj, za investicijsko politiko in na-

ložbe, za financiranje in ekonomiko ter za kadrovske politiko. V skladu z našo zamislijo, zapisano v samoupravnem sporazumu, so nosilci področnih poslovnih funkcij in tudi njihovi namestniki, člani kolegijskega PO ZPS, vendar istočasno tudi individualni poslovodni organi v delovnih organizacijah — članicah ZPS ter na ta način odgovorni izvrševalci poslovnih politik v svojih delovnih organizacijah.

Izvrševanje temeljnih ciljev poslovne politike ZPS si predstavljamo zato preko strokovnih timov oz. strokovnih odborov za posamezna področja. Te odbore bodo strokovno vodili operativni vodje. Za 1. sejo PO ZPS so bili predlagani oz. evidentirani člani za vse področne strokovne odbore in določeni njihovi operativni vodje odbora. Vsaka delovna organizacija, članica ZPS ima možnost določiti svojega predstavnika v vse področne strokovne odbore, vendar pa je taka odločitev odvisna od njihove lastne presoje. Ni namreč nujno, da ima vsaka članica svojega predstavnika npr. v strokovnem odboru za marketing itd.

Delovanje in dejavnost strokovnih odborov v naših dosedanjih dokumentih še ni podrobneje obdelana in opredeljena, pa vendar smo v skladu z zaključki prve seje PO začeli z delom na področnih strokovnih odborih. Nosilci področnih poslovnih funkcij sklicujejo sestanke svojih strokovnih odborov, na katerih razpravljajo predvsem o metodah dela in pripravah na kratkoročnih programih dela, oz. razpravljajo o tekoči problematiki in trenutnih odprtih aktualnih vprašanjih na vsakem področju kot sledi:

Ugotavljamo, da je področje SEV s strani strojegradnje v Sloveniji slabo obdelano. Dosedaj so bili registrirani nekateri samostojni nastopi članic ZPS na tem področju v smislu multi-

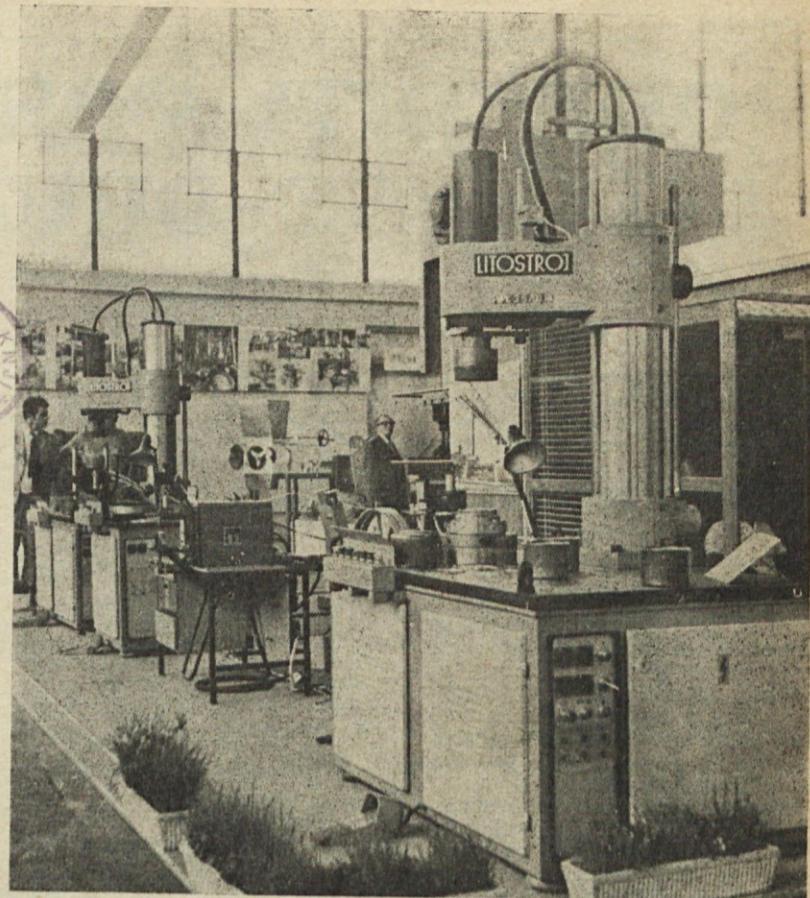
lateralnih ali bilateralnih dogovarjanj, vendar brez večjih rezultatov. Strokovni tim naj zbere podatke o dosedanjih dejavnosti članic ZPS na tem področju ter pripravi perspektivni program obdelave in organiziranega nastopa članic ZPS na področju SEV.

Tudi dežele v razvoju so za nas zanimive, saj nekatere članice ZPS tam svojo opremo že prodajajo. Zato je potrebno, da bi te dežele pa tudi dežele zahodne Evrope strokovno obdelal posebni tim.

Pred nami so materiali Zavoda SRS za planiranje za izdelavo družbenega plana SRS za obdobje 1976—1980.

Strokovni odbor za marketing bo pripravil »Plan prodaje ZPS« za navedeno obdobje, kar bo osnova za izdelavo srednjeročnega plana ZPS.

V delovnih organizacijah — članicah ZPS pripravljajo gospodarske načrte za leto 1975. Stro-

Notranjost našega razstavnega prostora na zagrebškem velesejmu

kovni odbor bo pregledal stanje naročil za leto 1975 pri vseh članicah ZPS.

Na področju poslovne politike za proizvodno politiko je delo strokovnega odbora usmerjeno predvsem k načrtnemu spremljanju strojnih, ključavničarskih in kadrovskih kapacitet. Spremljati in koordinirati je manjke in viške kapacitet in jih predvsem uporabiti za realizacijo sprejetih skupnih proizvodnih programa.

Pregledati je medsebojne kooperacijske odnose (in tudi kooperacijske odnose z delovnimi organizacijami izven ZPS) v smislu usmerjanja le-teh na dolgoročno perspektivo delitve dela med članicami ZPS. Vertikalna delitev dela in s tem postavljanje specializiranih obratov za proizvodnjo komponent in sklopov za posamezno vrsto proizvodov (Nadaljevanje na 2. strani)

Samoupravna delavska kontrola

Sedmega septembra so bile dopolnilne volitve v delavske svete ter volitve v delavski svet novoustanovljene temeljne organizacije združenega dela Servis. Ta dan so bile tudi volitve v organe samoupravne delavske kontrole. To je nadaljevanje akcije, ki je po pismu IB ZKJ in predsednika Tita zajela vso družbo.

Z volitvami v organe samoupravne delavske kontrole smo izpolnili ustavno obvezo. Kako bodo organi te kontrole delali, je odvisno od njih samih in njihovega delovanja.

Program dela CK ZKS in njegovih organov med ostalim v drugem odstavku druge točke pravi tudi naslednje: »Z uveljavljanjem delavske kontrole še vedno ne moremo biti zadovoljni. Njeno vlogo je zato treba v bodoče razviti in krepi predvsem v funkciji utrjevanja samoupravnih odnosov. Pregledali in ocenili bomo, kako komunisti izpolnjujejo naloge na tem področju in kaj je treba storiti za njeno nadaljnje utrjevanje«. Pri nas bomo z volitvami v organe samoupravne delavske kontrole naredili prve korake, zato bi v tem članku, ki je povzetek gradiva ZKS o delovanju samoupravne delavske kontrole, podal nekatera načela dela teh organov.

Delavski razred se že desetletja bori za kontrolo nad proizvodnjo in potrošnjo, to je organiziran vpogled v dogajanja v delovni organizaciji. Kontrola ima

splšen pomen, oblika in vsebina pa sta odvisni od družbeno-ekonomskih odnosov posamezne grupacije. V kapitalističnih pogojih produkcijskih odnosov delavci žele doseči svoje pravice iz dela kot so: skrajšanje delovnega dne, dopusti ter uresničitev ostalih deklarativno sprejetih pravic. V zadnjih dveh desetletjih pa si željo zagotoviti vsaj delen vpogled v delitev dobička.

Poznamo kontrolo, ki je organizirana od vrha navzdol, torej državna organizirana kontrola, ki jo vodi državni aparat in ne delavci. Ze v Sovjetski Rusiji je Lenin opozarjal, da kontrole ne sme obvladovati birokracija, če hoče biti kontrola dosledna in učinkovita. Tudi pri nas je kontrolo organizirala država, izvajali pa so jo njeni organi (kontrolne komisije, ministrstva z inšpekcijami). Poleg teh pa so že takrat organizirali še druge oblike kot: ljudski tožilci, ljudski inšpektorji, delavski poverjeniki.

Samoupravljanje in kontrola

Samoupravljanje ni združljivo s klasičnimi oblikami in vsebino delavske kontrole zato, ker se je spremenilo razpolaganje s presežnim delom kakor tudi funkcija države. Kontrola se mora vključiti v družbeno-ekonomske odnose in postati ena najpomembnejših funkcij samoupravljanja. Samoupravna delavska kontrola novim odnosom ni niti nadrejena, niti podrejena, temveč skupno z ostalimi organi samoupravljanja kontrolira izvrševanje sklepov in sprejetih stališč.

Odtujevanje presežnega dela, ki se je pojavilo na sedanji stopnji razvoja naše družbe, lahko preprečimo le z dobro organizirano delavsko kontrolo. Z akti

samoupravne delavske kontrole mora biti urejeno vprašanje o delitvi dohodka med TOZD v OZD in upravljanje s tem dohodkom.

Ze zakon o samoupravljanju določa, naj delavci sami vpeljejo ustavne oblike kontrole. Ustava iz leta 1963 pa ponovno daje pravico in nalaga dolžnost, da se zagotovi notranja kontrola in s statutom ustanovitve posebnih nadzornih organov upravljanja v delovni organizaciji. Druge vloge samoupravljanja, kot je informiranje so se dokaj dobro razvile, medtem ko je funkcija kontrole ostala zapostavljena. Šele pismo IB ZKJ in predsednika Tita je ponovno oživilo to funkcijo. Pri tem je potrebno premagati nekatere pomisleke, ki zavirajo razvoj delavske kontrole kot so:

— prepričanje, da samoupravljanje samo po sebi, oziroma izvolitve delavskih svetov zagotavlja tudi kontrolo in nadzor nad dohodkom in ustrezno uveljavitev medsebojnih odnosov,

— mnenje, da je kontrola policijska metoda ter zato nezdružljiva s samoupravljanjem.

Zavedati se moramo, da kontrolne funkcije ni mogoče zamenjati z dobrim obveščanjem, saj imamo le ob dobrem informiranju lahko popolno kontrolo. Napačno je tudi mnenje, da je samoupravna delavska kontrola odveč, ker jo po službeni dolžnosti opravljajo posamezne službe in direktor delovne organizacije ali direktor TOZD.

Ob uvedbi delavske kontrole so nekateri pomislili na to, da jih bo sedaj manjšina nadzirala, kar pa seveda ni res.

V samoupravljanje vključena kontrola pomeni kontrolo vseh nad uveljavljanjem družbeno-ekonomskih odnosov, kontrolo nad reprodukcijo in razpolaganjem z rezultati sedanjega in minulega dela. Kontrola mora pospeševati in zagotavljati uveljavitev v ustavi zapisanih družbeno-ekonomskih odnosov ter izvajati sankcije proti onim, ki se takim odnosom upirajo. Organizacija in organi kontrole morajo omogo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Udeleženci konference sindikalnih organizacij ZPS (Foto J. J.)

PODREDITI POSAMEZNE INTERESE DRUŽBENIM

(Nadaljevanje s 1. strani)

vodnje in skupin proizvodov bo naša dolgoročna proizvodna orientacija.

Na področju poslovne politike za programiranje in razvoj je delo strokovnega odbora s svojim razvojnim programom ZPS usmerjeno na:

Urejevanje obstoječih proizvodnih programov — članic ZPS. Urejevanje in utrjevanje teh programov pomeni nadaljevati z delom delovnih skupin v času do konstituiranja ZPS, uporabljati že pridobljene oz. dobiti še novejša podatke ter analizirati vsaj nekatere vrste proizvodnih skupin iz proizvodnega programa ZPS v smislu perspektivne vertikalne kooperacije (proizvodnja transportnih naprav, preoblikovalnih strojev itd.).

Izdelavo perspektivnega razvojnega programa ZPS, ki naj zajema bodočo usmeritev razvojne politike ZPS za kratkoročno in dolgoročno obdobje, toda v skladu z načrtovanjem tudi družbenega plana SRS (in SFRJ) za obdobje 1976—1980.

Na področju poslovne politike za nove investicije in naložbe je cilj ZPS nabava sodobnih strojnih kapacitet, ki predvsem izboljšujejo tehnologijo izdelave in s tem povečujejo produktivnost dela. Ugotovljamo, da so članice ZPS v minulih letih vlagale več v nove gradbene objekte in manj v sodobno strojno opremo. Naloga strokovnega odbora za investicije in naložbe je zato najprej pregledati nekatere konkretne investicijske programe članic ZPS in ugotoviti ali sledijo navedenim prizadevanjem po modernizaciji proizvodnih objektov.

Na področju poslovne politike za financiranje in ekonomiko je važna naloga strokovnega odbora predvsem skrb za sklade za kreditiranje prodaje individualne investicijske opreme na domačem tržišču. Sklad že obstaja, vendar ga je po možnosti formirati v okviru ZPS, predvsem pa pri naših najvišjih upravnih organih in finančnih zavodih. Doseči moramo možnost za kreditiranje ne samo prodaje, temveč že proizvodne opreme (dobiti kredite na podlagi sklenjenih pogodb in ne šele na podlagi faktur) članic ZPS.

V bodoče želimo izpopolniti pregled rezultatov poslovanja članic ZPS (do sedaj smo zbirali nekatere podatke v poročilih »Interni obvestilo ZPS«), zato bo

razvojno poslovno politiko ZPS, t. j. na vse področne razvojne politike. Ugotovljamo, da so vsakoletne potrebe po vseh vrstah novih kadrov v Sloveniji večje, kot jih dobimo iz naših šol. Iz teh podatkov je razvidno, da bomo morali našo razvojno politiko uskladiti s tem dejstvom in si potrebne kadre zagotoviti s politiko novih naložb v družbeni standard (samski domovi in družinska stanovanja itd.), oziroma priti do teh kadrov z večjo skrbjo za motivacijo kadrov.

Ze pred konstituiranjem DS in ostalih organov ZPS je bila izražena želja, da bi izdelali zaščitni znak ZPS, žig ZPS, da bi pomenili tehnično, administrativno, propagandno-prospektno dokumentacijo itd. Vzpostavljeni so bili prvi razgovori s strokovnjakom, ki bi prevzel z študijo tako kompleksno nalogo, vendar nas je opozoril na nekatera odprta vprašanja, ki jih je treba rešiti najprej v delovnih organizacijah ZPS in nato v organih ZPS.

Ena od prvih nalog dela sindikalne organizacije bo vsekakor usklajevanje dosedanje dejavnosti tako na področju dela sindikata kakor tudi dela, ki je v pristojnosti bodisi strokovnih služb po posameznih OZD ali organov upravljanja. Nimamo namena, da bi se spuščali v podrobnosti dela, ki ga bodo urevale posamezne komisije ali posamezne službe v vseh dvanajstih organizacijah ZD, pač pa naj naštejemo le nekaj bistvenih področij dela.

Področja, kjer moramo najti skupen jezik, so predvsem:

- nadomestila osebnega dohodka
- najnižji osebni dohodek
- pregled OD, ki imajo značaj materialnih izdatkov
- pregled določb o višini osebnih prejemkov oziroma izdatkov iz sklada skupne porabe:
- sredstva za kritje skupnih potreb delavcev
- regres za letni dopust
- izobraževanje
- kulturno-prosvetna dejavnost, socialno-zdravstvena dejavnost in športna dejavnost
- socialne in druge potrebe
- regres za prehrano med delom
- odpravnina
- sredstva za prekvalifikacijo delavcev
- stanovanjski prispevek
- itd.

moralo, tako kot si sleherni član kolektiva ZPS želi.

Dejavnost sindikata bo vsekakor odvisna tudi od finančnih sredstev. Poleg dosedanjih sredstev, ki jih ima vsaka osnovna organizacija sindikata za svojo dejavnost, bo morala planirati še sredstva za skupno dejavnost sindikata ZPS. Komisija naj kot začetek finančnega prispevka posamezne OZD ali TOZD upošteva prispevek posamezne organizacije po ključu zaposlenih kot začetno obliko financiranja skupnih potreb. S tem seveda ni rečeno, da mora taka oblika financiranja ostati tradicija. Prav gotovo bo prišlo še do drugih načinov financiranja, ki jih bomo morali še proučiti in upoštevati.

Zavedati se moramo, da sredstev ne bo težko dobiti, ne glede na to, od kot jih bomo dobili, če bomo z delom dokazali našo dejavnost na vseh področjih dela.

V dokaj živahni razpravi se je najprej oglasil predstavnik Gostola tovariš Jazbec, ki je poudaril pomembnost samoupravljanja. Delegatski sistem po krajevnih skupnostih daje tudi sindikalni organizaciji večjo veljavo, saj so delavci z novimi predpisi spet pridobili zaupanje v družbenopolitične organizacije. Naše delo naj bo čim bolj konkretno, tako v matičnem podjetju kot v okviru ZPS.

Predsednik republiškega sindikata kovinske industrije tovariš Čebela je pripomnil, da se sindikalna organizacija vsepovsod reorganizira, saj se problematika, s katero se ta organizacija ukvarja, vedno bolj širi pa tudi razdrobljenost samih sindikalnih organizacij 150.000 delavcev kovinske industrije je precejšnja. Dolžnost sindikatov je spodbujati integracijske procese, saj je prav v integracijah manjših in večjih podjetij prihodnost našega gospodarstva. Seveda se moramo zavedati dejstva, da se morajo posamezni interesi posameznih podjetij podrediti družbenim

Delovno predsedstvo na konferenci sindikalnih organizacij ZPS

interesom. Tovariš Čebela je med drugim tudi svetoval predstavnikom podjetij, naj bi bilo uvodno poročilo pravzaprav program za vso organizacijo slovenske strojegradnje. Sekretar ZK ZPS Miro Florjanc je pozdravil člane konference v imenu članov Zveze komunistov in dejal, da je poglobljeno delo komisije za družbeni standard jamstvo boljšim odnosom med ljudmi. Seveda moramo poleg tega uresničiti tudi poslovno sodelovanje in prav sindikalna organizacija lahko skorajda največ pripomore, da podjetja dosežejo svoje cilje.

Pavle Krilič iz Litostroja je govoril o problematiki stanovanjske izgradnje. V Litostroju dajemo precej prispevkov v razne sklade za gradnjo stanovanj za mlade družine itd., prav tako smo mnogo že naredili na področju družbene prehrane, vendar moramo vedeti, da je prav področje družbenega standarda zelo različno obdelano in so precejšnje razlike med našimi podjetji. Morda bi kazalo dobre plati organizacije na področju družbenega standarda prenesti tudi tja, kjer jim le-ta šepa. Enotni in združeni lahko uspešno tudi tam, kjer nam marsikdo meče polena pod noge. Poglejmo primer nekaterih obmorskih občin, ki bi se na vsak način rade rešile delavskega turizma in domov za rekreacijo delovnega človeka (Piran, Umag, Opatija). Po-

hvalimo naj tudi vodstva družbenopolitičnih organizacij in podjetij, ki kažejo za razvoj družbenega standarda v zadnjem času mnogo več razumevanja kot doslej.

Inž. Ljubo Robnik iz Metalne Maribor je govoril o tem, da smo v zadnjih mesecih v marsičem uspeli, saj smo oblikovali vse samoupravne organe in poslovni odbor.

V prvih mesecih smo resda šele iskali, kdo bi bil pripravljen sodelovati, sedaj pa prehajamo v fazo konkretnega dela.

Karol Gornik iz Litostroja je v svojih besedah primerjal delovanje združenja slovenske strojegradnje z igranjem orkestra, ki igra in deluje uspešno le takrat, ko so vsi instrumenti uglašeni. V bistvu gre za samoupravno organiziranost, v kateri naj bi sindikalna organizacija spodbujala konstruktivno delovanje samoupravnih organov.

Po razpravi so izvolili za predsednika sindikalne organizacije Milana Vidmarja iz Litostroja, za namestnika Florijana Erceta iz Hidrometala ter Gregorja Rettingerja iz Mlinostroja.

Predstavniki sindikalnih organizacij so sprejeli poslovnik združenja, upoštevali pa so tudi pripombe tovariša Čebele, naj bi uskladili člene poslovnika s statutom in dogovorom o delovanju sindikalnih organizacij.

Samoupravna delavska kontrola

(Nadaljevanje s 1. strani)

čiti vsem delavcem kontrolo, torej jim morajo nuditi tiste podatke, ki so pomembni za ocenjevanje uspešnosti gospodarjenja, pravilno ravnanje z obratnimi in osnovnimi sredstvi, racionalnost pri uporabi namenskih sredstev, uveljavljanje pravic iz samoupravnega sporazuma delavcev v združenem delu. Prav tako ima vsak delavec pravico, da nudi spodbudo za ukrepanje, če ugotovi, da se katerikoli odnos oddaljuje od sprejetih samoupravnih in družbenih norm.

Kontrola je sestavni del vsake odločitve, posebej pa mora biti pozorna pri sprejemanju odločitev, ki so dolgoročnejšega pomena, to so odločitve o razširjeni reprodukciji, kadrovske politiki in podobno. Zato moramo kontrolo in evidenco nad delom naložiti vsem organom samoupravljanja, kakor tudi drugim kolektivnim in individualnim izvršilnim organom.

Sestava in volitev kontrolnih organov

Kdo naj bo član organa samoupravne delavske kontrole? Dolgo časa je prevladovalo mnenje, da bi takšen član moral biti sposoben opravljati finančno administrativno kontrolo poslovanja. Potemtakem bi bil takšen kontrolni organ nadomestilo in dopolnilo finančnih inšpektorjev in finančnih služb. Tako hočejo sestaviti kontrolo tisti, ki jo hočejo odtegniti iz delavčevih rok. Zato morajo biti kandidati za volitve v kolektivne organe delavske kontrole vsi delavci, razen individualnih izvršilnih organov. Torej bi praviloma morali biti

v teh organih v absolutni večini delavci iz proizvodnih obratov, ki po potrebi zahtevajo strokovne analize finančnega poslovanja.

Organe samoupravne delavske kontrole volijo vsi delavci, zato so ti organi odgovorni za svoje delo predvsem volivcem ter v skladu z določili in statutom delavskemu svetu. Ti organi morajo pri organizaciji združenega dela uveljavljati delegatski sistem volitev. Gradivo, zapažanja in odgovori morajo biti dostopni vsem delavcem. Organi so pri svojem delu samostojni v skladu s pravicami in dolžnostmi, zapisanimi v splošnih aktih in pravilnikih. Pri tem obveščanju ne sme biti tajnega poslovanja na ta način, da bi sami določali, katere informacije bodo objavili in katere ne, ker to ne bi bilo v skladu z interesi delavskega razreda. Organi kontrole se morajo povezovati tudi navzven na organe SDK, inšpekcije, tožilstva itd. Vendar morajo biti ti odnosi dobro urejeni, ker morajo pomeniti uresničevanje principa, da je samoupravna delavska kontrola sestavni del samoupravnih odnosov.

Kaj naj opravlja samoupravna delavska kontrola?

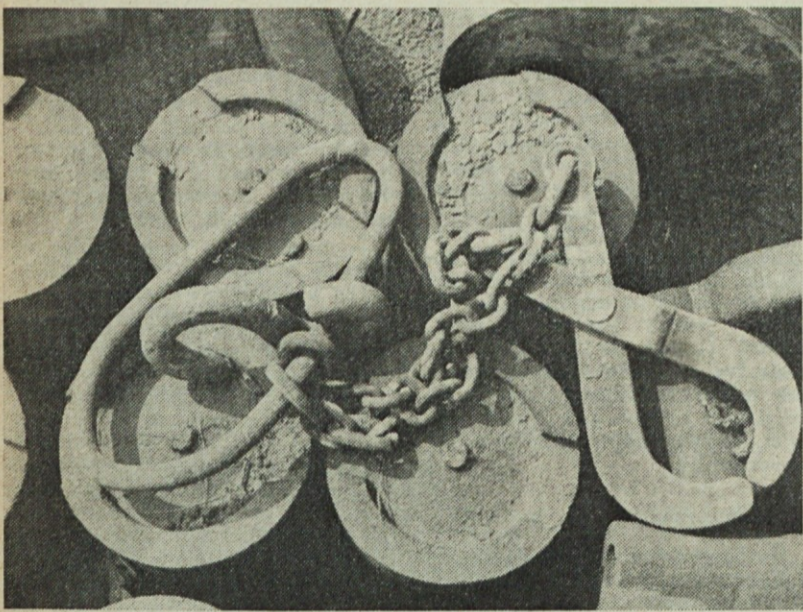
Prva naloga je, da utrjuje in razvija samoupravne družbeno-ekonomske odnose. Že Lenin je zapisal, da mora kontrola biti praktična, uporabna in priročna, graditi mora na dejstvih, biti mora učinkovita, dosledna, brezkompromisna in odločna. Vsebinska kontrola mora biti vse tisto, kar je vsebina samoupravljanja, praktičnost pa terja, da jo razdelimo na različne nosilce.

Predvsem mora kontrolirati dohodek, ki je namenjen za enostavno in razširjeno reprodukcijo, pri mnogih upoštevati tudi sklade. Največjo nevarnost predstavlja nezadosten vpogled delavcev v dohodek, ki je rezultat sedanega in minulega dela, zato je potrebno posvetiti največjo pozornost in postaviti v središče vsebine dela prav kontrolo nad temi sredstvi. Pozabiti ne smemo tudi na stroške, ki predstavljajo precejšnji del dohodka. Tudi zanje je delavska kontrola neogibna. Nadalje moramo kontrolirati tudi postopke in odločitve s področja delovnih razmerij, saj le-ti izvirajo iz samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov. Naloga, ki nas še čakajo na tem področju so velike, izkušnje bomo pridobili šele z učinkovito in

praktično kontrolo. Zavedati se moramo, da popolne kontrole ne bomo ustvarili čez noč, za to bo potrebno precej časa. Lahko pa s prizadevanjem kontrolnih organov in posebej delavcev samih veliko prispevamo k hitremu razvoju, izpopolnitvi in doslednosti teh organov.

Miloš Matos

potrebno poenotiti vodenje in zbiranje teh podatkov pri vseh članicah ZPS (npr. poenotiti sistem knjigovodstev, poenotiti kategorije stroškov itd.). Naša želja pri dolgoročnem načrtovanju poslovne politike ZPS pa je ustanovitev in vodenje interne banke ZPS.

Na področju kadrovske politike bo pomembna naloga strokovnega odbora za kadrovske politike v tem, da pregleda možnosti poenotenja načel pravilnikov za OD. Perspektivno delo kadrovske politike je v celoti vezano na

Ze uvodoma smo omenili, da bo ena od glavnih nalog usklajevanje dela na vseh področjih oziroma v vseh dejavnostih sindikata ZPS. Pred očmi moramo imeti to, da je vsako delo, ki ga začnemo, težavno. Ne delajmo si utvar, da bo na sindikalnem področju to kaj lažje. Smo iz različnih krajev, različnih navad, različni po številu zaposlenih in organiziranosti, morda tudi različni po ustvarjenih sredstvih in kdo ve, kaj vse bo še oviralo, da bi naše delo teklo tako, kot bi

V prejšnji številki našega časopisa smo pričeli objavljati odgovore predsednikov DS združenih podjetij strojegradnje.

Postavili smo jim naslednja vprašanja:

1. Kako dolgo že obstaja vaša tovarna in kaj ste najprej proizvajali, oziroma s čim ste začeli?
2. Kaj šteje za največji uspeh vašega podjetja v letošnjem letu?
3. V čem vidite vi kot samoupravljalec pomen združitve v ZPS?

V pričujoči številki z odgovori nadaljujemo in vam posredujemo naslednja dva.

STROJNA TOVARNA Trbovlje

Organizacija združenega dela STT se je razvila iz nekdanjega obrata Rudnika Trbovlje. V svoji 26-letni zgodovini je iz manjše delavnice zrasla v večje podjetje, ki ga danes sestavljajo naslednje temeljne organizacije združenega dela: tovarna strojev Trbovlje, tovarna orodja Trbovlje, Izobraževalni center Trbovlje, ter tovarna konstrukcij Sevnica, ki se je priključila podjetju 1971. leta.

Proizvodni program podjetja se je razvil predvsem iz potreb po pridobivanju premoga. Začetni obseg izdelave strojev in naprav za odpiranje rudnikov, pridobivanje, transport in oplemenitenje rudnin se je kasneje razširil tudi na specifično opremo za metalurgijo, gradbeništvo in kemično industrijo. V proizvodnji individualne opreme se je podjetje z izdelavo lastnih projektov usposobilo za izdelavo separacijskih in transportnih naprav. S standardizacijo je bil izpopolnjen program tipskih izdelkov, nad katerimi so najpomembnejši: stojke, stropniki, jamski in drugi transporterji, rotacijski in čeljustni drobilci, gradnji, nakladalci, vibracijska rešeta, elektro motorna vitla in reaktorji.

V podjetju je skupaj 1400 zaposlenih. 15 odstotkov izdelane proizvodnje v letu 1973 so prodali na inozemsko tržišče, 85 odstotkov na domačem trgu, od tega 25 odstotkov v SR Sloveniji in 60 odstotkov po ostalih republikah.

Lanskoletna bruto realizacija je znesla 150 milijonov dinarjev, letošnji plan pa predvideva porast za 30 odstotkov.

V letošnjem letu ponovno povečani plan je bil ob polletju preokrajšan in vsi kazalci kažejo, da bo dosežen tudi letni plan.

Vsi akti, sprejeti v zvezi z novo ustavo, zagotavljajo odločujočo besedo neposrednih proizvajalcev, brez soglasja katerih ni mogoče sprejeti nobene važnejše odločitve. Vse odločitve sprejemajo na ravni temeljnih organizacij združenega dela in jih delavski svet podjetja le usklajuje in proglašča.

Med drugim v podjetju razpravljamo o perspektivnem razvoju za razdobje do leta 1980, ki predvideva delno selekcijo sedanjega proizvodnega programa, pri čemer pa glavne panoge ostanejo iste.

V zadnjem času lahko v našem gospodarstvu opazimo močnejše integracijske premike. Takšni premiki sicer niso nič novega, saj so se z vprašanji gospodarskega povezovanja ponekod ukvarjali že vrsto let. Vendar očitnih rezultatov teh prizadevanj največkrat ni bilo videti in so se integracijska gibanja v resnici začela pospešeno razvijati šele zadnje čase.

Vzroke za to je iskati zlasti v družbenih gibanjih, ki poprej integracijskim prizadevanjem niso bila kdove kako naklonjena, v zadnjem času pa so se začela ugodno spreminjati. Pri takšnem spreminjanju družbenega ozračja in razpoloženja so nedvomno imela veliko vlogo tako ustavna dopolnila in nova ustava kot prizadevanja zveze komunistov, da bi samoupravno povezovanje in združevanje kar se da pospešili.

Povezovanje in združevanje, o katerem govorijo tako ustavna dopolnila kot določila nove ustave, zahtuje družbeno-ekonomsko kot družbenopolitične cilje. Gre za to, da bi z njimi tako pospešili gospodarski in družbeni razvoj, kot tudi spremenili položaj delavca v združenem delu oziroma da bi le-temu zagotovili v

družbeni reprodukciji tisti položaj, ki mu gre po novi ustavi.

Samoupravno povezovanje in združevanje postaja z novo ustavo eno izmed osrednjih vprašanj boja za hitrejši ter skladnejši gospodarski in družbeni razvoj. Z njim želimo odpraviti marsikatero od slabosti v našem gospodarstvu; strukturna neskladja, neusklajenost razvoja posameznih panog, razdrobljenost gospodarstva, premajhno učinkovitost poslovnosti organizacij združenega dela, nezadostno izkoriščenost sredstev in podobno. Hkrati želimo z njim doseči, da

LITOSTROJ

1. V svoji zgodovini smo Slovenci mnogokrat, najbrže neutemeljeno razmišljali o svoji majhnosti in o tem, da se majhen narod ne more »kosati« z velikimi in visoko razvitimi narodi in gospodarstvom v ustvarjalnem in proizvodnem področju. Kdor o Slovencih in med Slovenci tako misli, mu pravimo, da škoduje slovenskemu narodu.

Za nami je zadnja vojna in z njo revolucija, ki prav gotovo pomeni rojstvo nove domovine, novo ureditev, nove odnose in novo življenje v svobodi, posebno še za delavski razred. Ta neizmerna dragocenost nas znova in znova spodbuja, da venomer razmišljamo o revoluciji in o prehojenju poti do današnjega dne.

Litostroj obstaja že 27 let, to pa je skoraj toliko, kot obstaja naša nova domovina, kar nam nehoti pove, da prehojena pot razvoja Litostroja pomeni prehojeno pot razvoja naše družbe. V tem je cena, tradicija in naša moč, kajti zrasli smo iz idej revolucije in zavzetosti delovnih ljudi, ki so takoj po vojni združili skoraj 200-letne delovne izkušnje izdelovanja strojev z dejstvom, da delajo sedaj v taki družbi, kot so si jo že od nekdaj želeli. Razvoj Litostroja je znan skoraj slehernemu našemu državljanu. Starejši tovariši so razvoj doživeli, mlajši pa so se verjetno na razne načine seznanili z razvojem, vlogo in pomenu Litostroja doma in v svetu, zato mislim, da ni potrebno, da ga posebej predstavljam.

2. Težko bi se opredelili samo za eno pomembnost letošnjega leta, zato menim, da to pozornost lahko posvetimo mnogim dogodkom in zadevam, ki smo jih v tem razgibanem življenju in delu doživeli.

Med najpomembnejšimi značilnostmi letošnjih uspehov v življenju in delu kolektiva Litostroja, je prav gotovo dejstvo, da smo dobro založeni z delom, ni dajše zaupanje in socialno varnost kolektivu kot celoti. Vzrok, da smo dobro založeni z delom, ni trenutnega ali konjunkturnega značja, pač pa imamo že staro tradicijo in sloves, predvsem zunanjo mejo Jugoslavije, v proizvodnjo opreme iz proizvodnega programa Litostroja. Ker smo proizvodna delovna organizacija, je razumljivo, da živimo torej od naročil.

Drugo pomembno dejstvo, ki nas ohrabljuje, je nadaljnje uve-

ZPS združena podjetja strojegradnje

bo imel delavec v samoupravno združenem delu tisti položaj, ki mu ga daje nova ustava: položaj resničnega upravljalca z delom in njegovimi rezultati.

Integracije so pomembna sestavina ekonomske politike. Z njimi je mogoče doseči večjo usklajenost razvoja posameznih panog ter odpraviti vrsto strukturnih neskladij v našem gospodarstvu, pa tudi v družbenem življenju. Doseči je mogoče večjo koncentracijo sredstev, prav tako pa tudi umskega potenciala in s tem tudi večje ekonomske učinke.

Večje ekonomske učinke pa je mogoče doseči tudi tako, da s povezovanjem in z združevanjem organizacij združenega dela izboljšujemo poslovnost temeljnih organizacij združenega dela, v večji meri zagotavljamo energetske in surovinske vire ter izbolj-

šujemo pogoje za optimalizacijo razvojnih programov temeljnih organizacij združenega dela in organizacij združenega dela. Poleg tega je prav povezovanje in združevanje organizacij združenega dela očitno edini način za učinkovito vključevanje v mednarodno delitev dela, kot tudi način za povezovanje z deželami v razvoju ter ne nazadnje, podlaga za hitrejšo premagovanje nerazvitosti.

Pri vseh razpravah v družbenopolitičnih organizacijah, samoupravnih organih in na zborih delovnih ljudi smo pri obravnavanju samoupravnega sporazuma o združitvi v ZPS utemeljevali predhodno nanizana izhodišča.

Te utemeljitve so člani naših delovnih skupnosti sprejeli, kar dokazuje visok odstotek udeležbe na zborih, na katerih smo

sprejemali samoupravni sporazum o združitvi v ZPS.

Druga pomembna družbenopolitična akcija, ki je tekla sporedno, je bila uskladitev vseh samoupravnih aktov z ustavo. Temeljne akte smo v kratkem času uskladili.

Sedaj se nahajamo v obdobju, ko moramo vsak dan bolj uredničevati vsebino odnosov, ki smo jih določili s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo.

Ugotavljamo, da je še marsikaj nedorečenega, zato bomo morali izboljšati naše medsebojne odnose tako, da bodo temeljne organizacije združenega dela dosegle tisti položaj, kot jim ga določa ustava. Prav zaradi tega je še naprej potrebno polno angžiranje vseh družbenopolitičnih organizacij in članov novih samoupravnih organov.

Zbori delovnih ljudi ter vsi samoupravni organi so obravnavali in sprejeli pomembno odločitev slovenskega gospodarstva, ki se je odločilo ustanoviti fond za kreditiranje individualne domače investicijske opreme. Ustanovitev tega fonda je bila med drugim tudi osnova za finančno konstrukcijo pomembnega naročila za Litostroj – izdelava opreme za »Cementarno Anhovo«.

29. marca 1974 je delavski svet podjetja analiziral stališča javne obravnave o osnutku samoupravnega sporazuma o združitvi v »združena podjetja strojegradnje«. Zanimiva je ugotovitev, da so vsi zbori delovnih ljudi po TOZD z navdušenjem sprejeli osnutek omenjenega samoupravnega sporazuma.

Na tej seji je DSP po javni obravnavi sprejel tudi pomembno odločitev o nosilcih posla, kar je dalo tudi dokončne oblike dejavnosti dela delovne skupnosti skupnih služb podjetja. Pri tem pa so tudi proizvodne TOZD pridobile popolnoma čisto osnovo za delitev in ugotavljanje dohodka, pri čemer pa ni okrnjen tehnološki proces in enotnost kolektiva.

Tudi »samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu« je v tem času zaživel in bil sprejet od celotnega kolektiva. Pomembno pri tem je to, da je bila javna obravnavna tega dokumenta tako temeljita, da jo imamo lah-

še enkrat v veliki meri izkazana solidarnost kolektiva, saj so bili doseženi širši interesi celotnega kolektiva.

Volili smo tudi delegacije in delegate, ter se s tem vključili v nova delegatska razmerja.

Na zadnjih zborih TOZD kolektiva pa smo sprejeli – lahko rečemo – v letošnjem letu najpomembnejše odločitve. Te odločitve so kot sklepi DSP bile objavljene v prejšnji številki našega glasila.

Vse našete pomembne odločitve so rezultat velikega prizadevanja celotnega kolektiva, samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij našega podjetja.

3. Že ko sem odgovarjal na prvo vprašanje, sem pri tem mislil tudi na zadnje. Naš vsesplošni družbeni in industrijski razvoj se je odvijal spontano in dokaj hitro. Glede na potrebe družbe so zrasle po vojni mnoge tovarne. Danes najdemo že skoraj v vsakem malo večjem kraju Slovenije strojno tovarno ali manjše strojne delavnice. Morda bi kdo rekel, da je naš razvoj potekal nenačrtno, a vendar ne moremo tega trditi, saj smo ob vsaki priložnosti želeli zadovoljiti svoje potrebe in želje. Ko so tako minevala leta in ko smo se morali vključiti v mednarodno delitev dela – torej tudi v mednarodno konkurenco s svojimi proizvodi, smo za uspeh na tem področju potrebovali tudi boljše organiziranost.

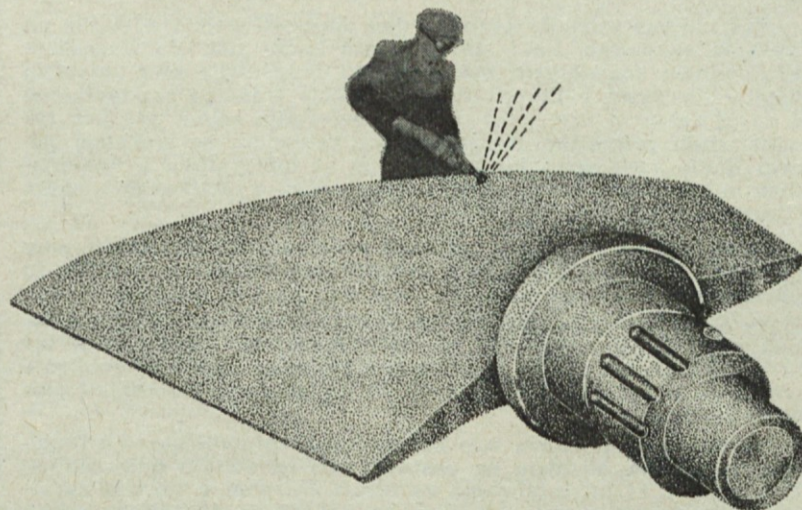
Če naj sedaj ocenim pomen združenih podjetij strojegradnje, bi verjetno ponavljal mnogokrat v teh zadnjih dveh letih izrečene besede, ki so jih zapisali in sprejeli deset tisoči delovnih ljudi ZPS, prav tako jih najdemo tudi v našem samoupravnem sporazumu ZPS. Vse, kar smo se do sedaj dogovorili, se mi zdi predvsem življenjsko, pristno in nujno za naš skupni obstoj.

Temeljite in skoraj dve leti trajajoče priprave so nam dale vero, da smo na pravi poti in da so naši cilji pravilni in dobri.

Vsem nam je jasno, da takoj jutri ne moremo pričakovati blestečih rezultatov. Naše prve vezi in organiziranost se pravzaprav šele začnajo. Največja vrednost in pomen združitve je danes dejstvo, da se je za združevanje po najbolj demokratičnih in ustavnih načelih odločilo nad deset tisoč delovnih ljudi naših TOZD. Ta vrednost naj nam bo vedno osnovna misel, takrat ko združujemo delo in si s tem zagotavljamo socialno varnost.

Karol Gornik

DNE 18. SEPTEMBRA 1974 SE JE KOLEKTIV KOVINARSTVA »MAJA« IZ SIŠKE Z REFERENDUMOM ODLOČIL ZA PRISTOP K ZDRUŽENIM PODJETJEM STROJEGRADNJE LJUBLJANA.

nja sodelujemo vsi s svojimi predlogi, prispevki in rešitvami, ki imajo izraženo pošteno samoupravno in delovno željo.

V tem kratkem polletnem obdobju smo za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov v kolektivu sprejeli naslednje pomembne dogovore:

– V široki javni obravnavi smo obravnavali in sprejeli cenike materialov, proizvodov in medsebojnih storitev, ki so tako postali temelj za medsebojno obračunavanje stroškov med TOZD.

ko za izraz slehernega zaposlenega v kolektivu.

– V mesecu maju lahko zabeležimo kot najpomembnejši dogodek dokončno potrditve ustanovitve ZPS po sprejetem samoupravnem sporazumu. Temu je sledil pomemben dogodek v Trbovljah, kjer smo podpisali samoupravni sporazum o ZPS.

– Nadalje smo v tem kratkem času v kolektivu sprejeli mnogo ugodnosti za delovnega človeka iz naslova sindikalne liste. Prav ob teh razpravah in sklepih je

Prijateljstvo ne pozna meja

Prijateljstvo ne pozna meja. To sem spoznal prve dni avgusta, ko sem se s 23-člansko mladinsko delegacijo vrnil s tritedenskega bivanja v ZRN. Namen potovanja naše delegacije ni bilo turistično letovanje, kot bi si mnogi mislili, temveč je imelo političen pomen, pobratenje mest Ljubljana-Wiesbaden. Upam si trditi, da smo pobliže spoznali deželo s povsem drugačno družbeno ureditvijo od naše, deželo, do katere mo bili, vsaj kar se njene zgodovinske poti tiče, zelo zadržani in rezervirani.

V času, ko je svetovni mir spet vse bolj ogrožen, ko imperialistične sile vsega sveta skušajo zavirati kolo zgodovine, sta se srečali delegaciji, da ugotovita prijateljstvo in ugotavljata vzroke težav in nevarnosti, ki grozijo človeštvu s strani imperializma. Ne sicer prav po naključju so to mladinci dveh držav, ki sta si v vojni vihri stali nasproti. Ena kot napadalec, druga kot branilec svojih meja. Mladi dveh narodov smo si enotni, da se moramo preteklosti spomniti le tedaj, ko gradimo svetlejšo prihodnost, samo v opozorilo, da se strahote ne bi več ponovile. Zato ni čudno, da je bilo čutiti prijateljstvo med nami na vsakem koraku. Če smo bili v začetku nekoliko zadržani, nam je bilo hudo, ko so prišle ure slovesa. A obljubili smo si, da srečanje mladih iz Ljubljane in Wiesbadna ni bilo zadnje. Wiesbaden je mesto, ki leži v neposredni bližini Frankfurta (30 km) v področju Taunusa in ima približno 200.000 prebivalcev. Čeprav je mesto staro okoli 2000 let, nima nikakršnega zgodovinskega pomena. Svoj pomen je dobilo šele z odkritjem številnih zdravilnih vrelcev in z odpiranjem zdravilišč.

Mesto je obdano z zelenjem in številnimi parki. Seveda pa tudi to mesto pestijo številni problemi. Kot v vsej ZRN, je predvsem vidna stanovanjska problematika. Glavni vzrok je v tem, da se v glavnem vsa zemljišča nahajajo v rokah privatnikov, kapitalistov, ki zelo pogosto višajo ceno zemljišč, tako da je planiranje nemogoče. Država pa je nemočna pri preprečevanju špekulacij in izkoriščanja. V času, ko je na vladi SPD stranka, se je slika vidno izboljšala, predvsem v zvezi dolgoročnega planiranja. Vedeti moramo, da so v ZRN na oblasti stranke in to demokratska in CDU — krščanskodemokratska.

Vse tri imajo svoje poglede in prepričanja, ki jih potem v parlamentu vsklajujejo, seveda pa pri tem prihaja med njimi do številnih nesoglasij, o čemer smo se lahko sami prepričali na skupnem sestanku z mladimi predstavniki vseh treh strank.

V ZRN torej vlada kapitalistični družbeni red. Država je zgrajena na federativnem sistemu, na treh ravneh: občina — pokrajina — zveza. Občina ima sicer samoupravljanje, vendar se moramo zavedati, da samoupravljanje v ZRN pomeni samo volilno pravico občanov v parlament, nikakor pa se ne more primerjati s samoupravljanjem v Jugoslaviji. Občina ne razpolaga s finančnimi sredstvi, zato je v mnogem odvisna od višjih forumov. Pokrajine imajo mnogo večjo moč in vpliv kot občine, pa tudi na zakonodajo vplivajo. Tako kot pri občini je tudi pri pokrajini čutiti vpliv centralizacije. Seveda je ZRN v stalnih odnosih in odvisnosti od ZDA in drugih zaveznikov. Poleg predavanja o družbenopolitični ureditvi države, katere gost smo bili, smo obiskali tudi tri tovarne in se pogovarjali s predstavniki sindikata, mladine ter vodstvi podjetij. Sindikati ne delujejo direktno po tovarnah, ampak so razdeljeni po vejah. Delavci so skoraj vsi vključeni v sindikate. V prejšnjem obdobju je bila naloga sindikatov borba proti kapitalizmu, sedaj pa so na poti od odločanja k samoodločanju. Seveda pa so naši vtisi taki, da je do tega cilja še zelo daleč. Ne moremo se otresti misli, da sindikati v ZRN še zdaleč nimajo iste pomena kot naši. V bistvu so nemški sindikati le kapitalistična ustanova v popolni odvisnosti od

vodstva, obratnega sveta, oz. kapitalista. Res je tudi to, da so predstavniki mladine le v obratnem svetu in nimajo nikakršnih možnosti, da bi o čemerkoli ukrepali sami, brez obratnega sveta.

Samoodločanja v podjetju ni. Tudi tovarniški časopisi so delo vodstva in delavci ne morejo v njih objavljati svojih prispevkov.

Kar zadeva šolstvo, je v zadnjem času velik poudarek na poklicnem izobraževanju. Leta 1969 je izšel zakon o poklicnem šolstvu, ki so ga sindikati podprli. Le-ti se tudi borijo za odpravo nazadnjaškega mnenja, da je poklicno izobraževanje manj vredno. To jim v precejšnji meri uspeva, saj se je odstotek mladih, ki obiskujejo poklicne šole, v zadnjem času povečal za 70%.

Od sestankov in srečanj, ki smo jih imeli v ZRN, nas je žal

najbolj razočaralo srečanje z našimi delavci v ZRN. Čeprav smo se nameravali z njimi pogovarjati o njihovem delu, težavah in novem načinu življenja, ki ga žive v tuji deželi, nam to ni uspelo. Čeprav je v Wiesbadnu zaposlenih okoli 4000 naših delavcev, pa med našimi sogovorniki ni bilo niti enega neposrednega proizvajalca — delavca. Pogovarjali smo se z ljudmi, ki so zaposleni na odgovornih položajih, vse od gradbenega tehnika do socialnega delavca, poleg tega pa so vsi že vrsto let v ZRN in so se v novo okolje že popolnoma vživeli. Zatrjevali so, kako dobro žive, kako lepo jih je sprejela okolica, govorili so o tem, da dobro zaslužijo in jasno povedali, da jih nič kaj preveč ne vleče nazaj »tamo preko« (v Jugoslavijo). O novih ustavnih spremembah in kongresih zelo malo vedo, imeli smo celo vtis, da se za to kaj dosti tudi ne zanimajo. Drugače rečeno: ljudje s katerimi smo se pogovarjali so se nam za našo državo zdeli izgubljeni. Ob tem se je vredno zamisliti, saj to so vendar naši ljudje. Res je, da po petih ali šestih ljudeh ne moremo soditi vseh 4000 delavcev v Wiesbadnu in še manj vseh naših

delavcev, ki delajo v tujini, a ravnodušni in hladnokrvni pri tem vendar ne smemo ostati.

Po prvih dveh tednih, ko smo imeli vsak dan eno ali več predavanj, nam je v zadnjih sedmih dneh ostalo nekoliko več časa za oddih in potovanja. Ogleдали smo si Frankfurt, Bonn, Düsseldorf, Mainz, Obersdorf, Hierscheg.

Zadnji dan našega bivanja v Zahodni Nemčiji smo bili tudi v Dachau, in lahko rečem, da nas je obisk popolnoma razočaral. Tisto, kar danes predstavlja Dachau, niti najmanj ne spominja na kraj groze. Dve novo zgrajeni baraki, veliko splanirano dvorišče s številnimi drevesi in zelenjem, spominja bolj na park in sprehajališče kot pa na kraj, kjer je našlo smrt 31.951 nedolžnih ljudi.

Obveščanje naj bo razumljivo

Delo je dne 7. septembra 1974 v svoji redni sobotni prilogi objavilo članek Viktorja Širca z naslovom: »Mar ne vemo, kaj že imamo?« Zavoljo tehtnosti tega članka ga ponatiskujemo v nekoliko skrajšani obliki.

Informativna zaprtost v tovarniške, regionalne in druge okvire nas je že doslej nešteto krat prisilila, da smo iskali tisto, kar že imamo, oziroma da smo odkrivali Ameriko, ki je že zdavnaj odkrita. Tako smo prišli do »odkritja«, da še nimamo samoupravno zasnovanega sistema in da ga je treba šele odkriti in uzakoniti. To pa spominja na našo racionalizatorsko, novatorsko in izumiteljsko prakso: ker ne vemo za odkritja, ki jih drugod že poznajo, razglajamo naše izume za nekaj najnovejšega in najboljšega.

Zakaj ne vemo, kaj že imamo? Odgovor poskušajmo najti v naši informativni praksi.

Samoupravni informativni sistem je začel rasti skupaj s samoupravljanjem in bi ga že zdavnaj lahko dogradili do te mere, da bi se znebili dvojnosti v obveščanju in spodbudili pobudo milijonov ljudi, k čemur težimo znova z delegatskim sistemom. Samoupravni informativni sistem je celo že presešel kvantiteto klasičnega informativnega sistema, saj je po znanih podatkih, ki pa niso popolni, očitno, da je skupna naklada vseh dnevnih listov, torej tudi večernikov, v Jugoslaviji okrog 1.750.000 izvodov. Skupna naklada vseh tovarniških listov oziroma listov OZD pa je več kot dva milijona izvodov.

Po kvantiteti je torej tovarniški tisk bolj razširjen kot pa klasični dnevni tisk. Prednosti dnevnega tiska so seveda velike in tudi kvaliteta obveščanja javnosti je neprimerljiva, kajti tradicija tega tiska je dolga, medtem ko je samoupravni tisk v tovarnah in v drugih organizacijah dela zelo mlad in je pravzaprav še vedno v povojih. To torej ne pomeni, da ne bi mogli samoupravno zasnovanega obveščanja hitro razviti in prilagoditi potrebam združenega dela in delavskega razreda. Prav tako je tudi s prilagoditvijo tega tiska potrebam dela delegatskega sistema. Povezovanje teh listov v smislu izmenjave informacij je namreč prav tako samo tehnično vprašanje.

Skoraj vsi listi OZD so za delavce brezplačni in s tem je prvi pogoj samoupravnega obveščanja že od vsega začetka izdajanja tovarniških listov rešen. Drugi pogoj samoupravnega obveščanja je, da delavci sami polnijo svoje liste z informacijami oziroma da TOZD sodelujejo pri ustanavljanju, financiranju in urejanju svojih listov.

Dosedanji način urejanja listov OZD je v bistvu odstopal od tega pravila, ker je bilo glasilo vezano za direktorje in so bili celo uredniki direktorji, obveščanje pa ni bilo vezano na samoupravljanje, temveč na kadrovske in podobne službe. Bistveno pa je, da obveščanje služi samoupravljanju.

Posebej pomembno je, da obveščanje v OZD oziroma združenem delu ni kopija klasičnega

Niti del krematorija, niti muzej nista mogla spremeniti našega vtisa. Spoznali mo, da skušajo Nemci zbrisati zgodovinska dejstva ali jih vsaj olepšati. Naj pri tem povemo še to, da otroke v nemških šolah učijo o vseh zgodovinskih obdobjih, medtem ko drugo svetovno vojno preletijo zelo hitro in tudi filmov o drugi svetovni vojni v ZRN ne predvajajo. Se mogo bi lahko zapisali o vtisih, ki smo jih dobili med bivanjem v ZRN.

Končajmo članek s podatkom, da smo na predvečer slovenskega praznika Dneva vstaje pripravili kulturni večer, ki so se ga v velikem številu udeležili tudi naši nemški prijatelji.

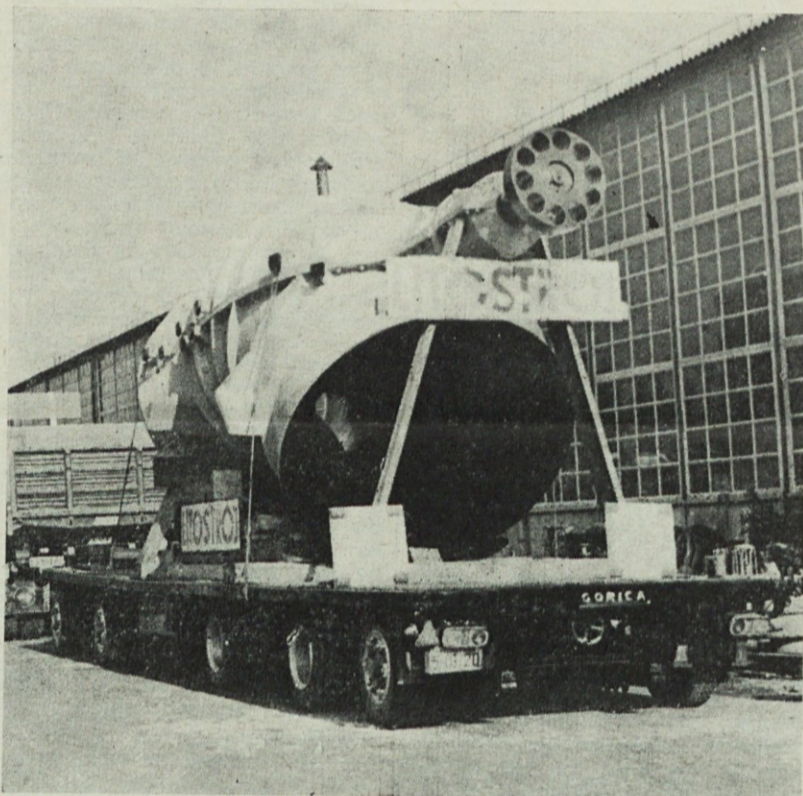
Upajmo, da smo z utrjevanjem prijateljstva in tovarištva med našima mestoma, med našima državama, dosegli svoj namen.

obveščanja javnosti, da torej tudi listi OZD in komun niso navadna kopija tako imenovanih »velikih listov« in da se ukvarjajo z delom, uresničevanjem samoupravno sprejetih sklepov mnogo bolj kot pa s prepisovanjem ugotovitev iz globalne politike, da so v tem smislu bolj obveščevalci o pobudah in predlogih, ki jih naj uresničujemo skozi delegatski oziroma samoupravni sistem kot pa informator o tem, kaj predlagajo ali sklepajo organi in organizacije od zgoraj navzdol. Tudi to ni nepomembno, vendar je v ta namen ustanovljenih že veliko informativno političnih glasil.

Z vprašanjem, kako izpeljati sistem informiranja, so se zadnja leta ukvarjale tudi same OZD, in sicer skozi redakcije iz vseh republik in pokrajin, vendar so imele pri tem delu, ki je temeljilo na medsebojnem sodelovanju, toliko ovir in nasprotovanj tehnokratsko-birokratskega izvora, da niso dosegle kaj prida. Vendar značaj izdajanja listov OZD omogoča rešitev problemov integralnega obveščanja samoupravljalcev, kakršnega zahteva delegatski sistem, izražen v interesih delavskega razreda na najracionalnejši način.

Ce ob vsem tem razmišljamo, zakaj je pri nas toliko govora o informiranju delegatov in delegacij, se nehote spomnimo, da pravzaprav nismo dovolj iskreni v prizadevanju po uveljavljanju novega političnega sistema. Tak vtis vzbuja veliko akademskega govorenja o pomenu informiranja za odločanje v nasprotju s klasičnim obveščanjem, o tem, da morajo biti informacije klenne, jasne, zgovorne itd. Kakšne morajo biti informacije, vemo iz učbenikov novinarstva, in kako se delajo časniki, je tudi že zdavnaj teoretično in praktično pojasnjeno. Narobe je le to, da informativne službe skupščin in drugih forumov doslej teh pravil obveščanja niso upoštevale, kakor tudi sami ljudje, ki sodelujejo pri razpravljanju in odločanju, včasih ne upoštevajo dejstev, temveč sklepajo in razpravljajo na pamet.

Prav zaradi tega je treba tudi probleme informiranja poenostaviti do mere, da bo vsakomur jasno bistvo problema, ne pa njegove obratnosti.

Črpalka, ki je izdelana za Egipt, se je na svoji poti ustavila na jesenskem zagrebškem velesejmu (Foto J. J.)

Zagrebški velesejem

Med najpomembnejše propagandne možnosti štejejo udeležbe na sejmih in razstavah. Zato stalno razstavljamo tudi na jesenskem mednarodnem zagrebškem velesejmu, ki predstavlja eno največjih prireditelj te vrste v Evropi. Sejem odlikuje tradicija razstavljanja, saj se je na njem zvrstilo v 64 letih delovanja sejma več kot 100 mednarodnih prireditev. Na jesenskem velesejmu se srečujejo poslovni ljudje vseh petih kontinentov, ki se dogovarjajo o komercialnem in tehničnem sodelovanju, o kooperaciji, o raziskovanju, skupni proizvodnji itd.

Letošnjega velesejma, ki je trajal od 12. do 22. septembra, smo se udeležili s prikazom strojev s področja preoblikovalne tehnike in proizvodnje črpalk.

Na 63 m² notranje površine, kar je razmeroma malo glede na velikost naših proizvodov, smo postavili mehanski sekalni stroj ter dva preoblikovalna stroja za posodo, z linijo za rezanje in robljenje kovinskega traku. Stroji so delovali in pri obiskovalcih zbužali precejšnje zanimanje.

Na zunanem prostoru smo kot navadno opremili bazen s črpalkami, na prostor ob njem pa postavili eno od velikih poševnih vijačnih črpalk, ki jih izdelujemo za izvoz. Žal nam v tovarni za sejem ni uspelo pripraviti vilicarjev, po katerih je na tržišču veliko povpraševanje.

Poznavalci naše proizvodnje so na razstavnem prostoru pogrešali izdelke s področja turbinske proizvodnje. Čeprav nam je primanjkovalo sejemskega prostora, bomo morali v prihodnje posvetiti več pozornosti izbiri izdelkov.

Tistim, ki v tovarni sodelujejo pri pripravi proizvodov za sejem, gre vse priznanje. Čeprav načrtovanje udeležbe na sejmih opravimo že mesece pred prireditvijo, ne moremo vedno predvidevati, če bodo stroji rokovno pravočasno izdelani.

Prav zato izbiranje in odpremljanje opravimo pogosto pet minut pred dvanajsto in celo mimo splošnih formalnosti. Tedaj se pokažemo Litostrojčani v pravi luči, saj prevlada zavest, da moramo obiskovalcem sejma pokazati za vsako ceno najlepše in najboljše, kar izdelamo. Zelimo, da bi bilo tako tudi v bodoče, ko nas čakajo pomembne prireditve tudi v tujini.

PO POTEH AVNOJ

Počasi sem štel korake, gledal v pete predhodnika, sopihal pod težo nahrbtnika in ugibal, koliko je temperatura: 32°, 35°C ali več. Kdor je že kdaj bil na pohodu, dobro ve, kakšni so občutki pohodnika. Prvih pet do deset kilometrov je prava igrača. Strumen korak, pesem iz polnih pljuč in množično gašenje žeje s čajem, kavo ali čim močnejšim.

Potem pa pesem zlagoma utihne, pojavijo se prvi žulji, peklenska julijska vročina prida svoje in po dvajsetem kilometru postane skorajda avtomat. Mehanično premikaš noge, šteješ korake in gledaš v pete tovariša, ki gre pred tabo. Med tridesetimi in štiridesetimi kilometri nastopi križa. Jeziš se na vročino, žulje, komandanta in najraje bi se nekam usedel in trdno zaspal. Toda kolona gre dalje in ti z njo. Po petdesetih kilometrih, ti je kar žal, da je konec marša. Vsa utrujenost v hipu izpuhti, noge so lahke, žulji le »malenkost« in z raskavim grlom poskušaš znova zapeti. Pomagaš sotovarišem pri postavljanju tabora, nosiš vodo v kuhinjo, skratka razsipavaš z energijo, čeprav si se pred dvema

urama še komaj vlekel. In za višek vsega se še prostovoljno javiš za nočno stražo. Naj vidijo, da si iz jekla!

Takšni so približno občutki pohodnikov na dolgih marših in takšni so bili tudi na letošnjem avnojskem pohodu, že četrtem po vrsti, ki ga je organizirala RK ZMS. Na dolgem maršu skozi tri republike, so se mladi iz Slovenije, Hrvatske in Bosne seznanjali z revolucionarno zgodovino naših narodov. Oživljali so pot delegatov in II. zasedanju AVNOJ v Jajcu. Toda nismo samo hodili, ampak se tudi izobraževali. Poslušali smo predavanja o prvi pomoči, orientaciji, topografiji, marksistični ideologiji, splošnem ljudskem odporu, ogledali smo si šolski center oklopnih enot »Peter

Drapsin« v Banja Luki in se seznanili s sodobno oborožitveno tehniko. Imeli smo razgovore s predstavniki mladine iz krajev, skozi katere smo šli. Primerjali smo izkušnje, in razpravljali ter izmenjavali misli.

Spominjam se dogodka v Lipi, majhnem kraju v Bosni, kjer smo počivali. V vaški trgovini smo izpraznili vso zalogo piva in radenske. Tam je bil tudi starejši moški, ki nas je z zanimanjem opazoval in nas pozdravil v slovensčini. V kratkem pogovoru smo izvedeli precej zanimivega. Tako je povedal, da je delal v Sloveniji, da ima rad Slovence, ker so zelo delavni in poštene. Toda veliko bolj je bilo zanimivo tisto, kar je povedal o svojih doživljajih iz NOB. Kot šestnajstletni fant se je udeležil preboja na Neretvi in Sutjeski. Ob pripovedovanju se je ozrl skozi okno in tiho rekel: »Ovde je svaki peđenj zemlje krvljom prepojen. Kakvu mladost imate vi, a kakvu smo imali mi. Pravilno je, da se upoznate sa svim tim stvarima...« Nič novega ni povedal, vse to smo že slišali, vendar me je pritegnilo nekaj drugega. Svojo težko mladost je primerjal z našo brezskrbno, toda brez očitavanja in obžalovanja. Po navadi smo v razgovoru s starejšimi, ko so govorili o vojni, čutili očiitek, češ nam ni bilo lahko, vi pa imate vse.

Najlepši pa so bili večeri ob tabornem ognju. Počivali smo po naporni poti, tiho peli in prisluhnili besedam narodnega heroja tov. Albine Hočevca-Maličeve. Pripovedovala nam je doživljaje iz NOB. Bilo je, kot da bi znova oživela slavna Tomšičeva brigada in z njo XIV. divizija med pohodom na Štajersko.

In še veselo obarvan dogodek iz prateža: Dva tovornjaka in dva landrowerja. Brane, šofer landrowerja je opazil, da je na vozilu pred njim popustil blatnik, ki ropota po cesti. Pritisnil je na plin, prehitel kolono in zavpil vojaku za volanom:

»Tovariš, odtrgal se ti je blatnik in tolče po cesti!« Vojak mu z znaki pojasnjuje, da ga ne sliši. Brane se spet zadere kot sraka:

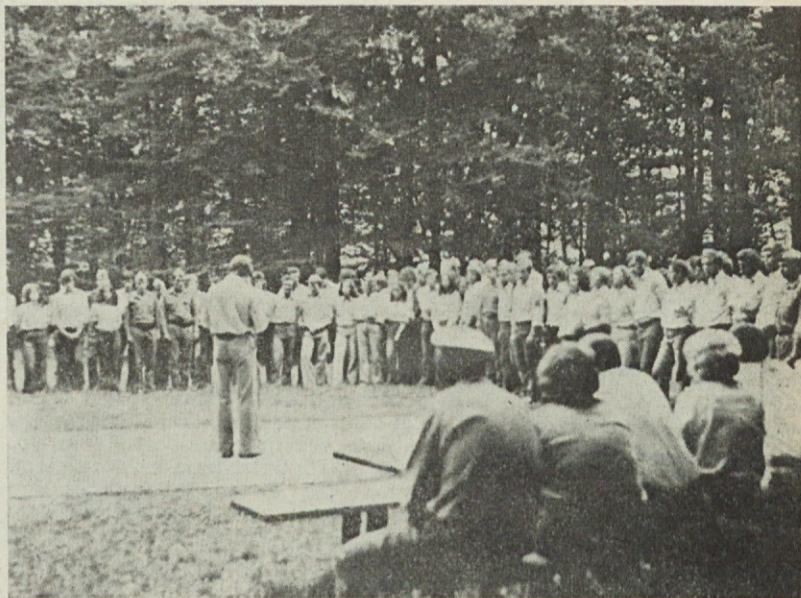
»Blatnik ti tolče po cesti!«

Spet nič. Šofer ga ne razume. Kmalu nato se oba ustavita. Šofer tovornjaka pride k Branetu in mu reče: »Oprosti tovariš, sploh te nisem razumel. Veš, blatnik mi že več čas tolče po cesti!«

Pred spomeniki smo se ustavili v vseh krajih, ki so znani iz NOB. Pred spomeniki smo položili venec, četa vojakov je izstrelila častno salvo, domačini borci pa so nam pripovedovali o dogodkih med vojno. Na mitingih je sodelovala kulturna skupina z recitacijami, pesmimi in skeči iz brigadnega življenja. Ko smo se po dolgem maršu od Jajca prek Livnega, Glamoča, Drvarja, Otočca, Vinice in Kočevskega Roga razšli v Dolenjskih toplicah, nam je bilo vsem hudo. Skupno smo premagovali napor 250 km dolge poti, se seznanjali z zgodovino naših narodov, utrjevali bratstvo in enotnost, spoznavali mladino in kraje, se izobraževali, ko pa smo se dodobra vživeli v brigadirsko življenje, pa smo se morali raziti. Izmenjavali smo si naslove, si obljubili obiske in poslavljanju ni bilo ne konca ne kraja.

Moram reči, da smo zadano nalogo izpolnili v celoti. Bilo je sicer nekaj manjših nesporazumov, trenj in neskladij, toda s pametnim pogovorom smo hitro rešili probleme. Zdaj je naloga vseh mladih, da v okviru občinske konference organizirajo podobne oblike delovanja ZM. Pohodi, predavanja in seminarji naj bi bili stalna oblika dela ZM. Kajti prav AVNOJ pohod je dokazal, da se revolucionarne tradicije NOB na mlade ne prenašajo le z učbeniki in predavanji, ampak s čim bolj neposrednim doživljanjem dogodkov in usklajenim delovanjem mladine in borcev.

Milan Zorman

Zbor brigade

Novi TOZD servis

V Litostroju smo letos praznovali 27. obletnico obstoja. V tem času smo izdelali na tisoče proizvodov, ki jih je bilo treba seveda vzdrževati in popravljati. Zato je razumljivo, da smo morali v našem podjetju že ob izdelavi prvega proizvoda razmisliti o tem, kaj bo z njim tudi potem, ko ga bodo kupcu že predali.

Take posege navadno imenujemo usluge, organizacije, ki se s tem ukvarjajo, oziroma jim je nudenje uslug njihov predmet poslovanja, pa imenujemo servisna podjetja.

Po vsem tem lahko trdimo, da je potreba po ustanovitvi servisa toliko stara kot Litostroj sam. V prvih letih smo svoje naloge v redu opravili, toda z večanjem proizvodnje in asortimana pa so potrebe po servisu iz leta v leto rasle. Obenem z delitvijo dela smo morali ustanoviti oddelek za montažo. Uspeh naše proizvodnje po vsem svetu je naše montažne skupine tako zaposlil, da ni bilo več mogoče zadostiti niti manjšim zahtevam po popravilu in vzdrževanju. Prav zato smo leta 1966 prvič organizirali specializirano skupino v okviru montaže z naslovom servis.

Lahko trdimo, da se je ta dejavnost borila za svoje ime oziroma vlogo in mesto, ki naj bi jo imela. Tisti prvi, zaposleni v servisu, so še danes spominjajo, kaj so vse morali žrtvovati zato, da so izpolnili naloge, ki so bile pred njimi. Žal podjetje tej dejavnosti ni moglo nuditi normalnih pogojev za delo in razvoj, saj so druge proizvodne naloge vedno postajale potrebe servisa v drugi plan.

Z ukinitvijo proizvodnje avtomobilov pa so se organi upravljanja odločili, da bo na teh temeljih zrasla nova proizvodnja. Tako se je prižgala zelena luč za servisno dejavnost. Naša nova ustava in uve-

Prve volitve v TOZD Servis

ljavljanje njenih določil je dala vse možnosti, da postane ta dejavnost v okviru OZD samostojna TOZD. Danes ta del kolektiva dokazuje s svojim delom, da taka odločitev delovnih ljudi OZD ni bila zgrešena. Leta 1972 je ta TOZD štela 18 ljudi, 1974 pa že 57. V letu 1973 je ta oddelek imel nekaj preko 500 starih milijonov fakturirane realizacije, v letu 1974 pa pričakujejo realizacijo preko stare milijarde, saj je že v prvih šestih mesecih realiziral več kot v vsem letu 1973. S povečanjem števila zaposlenih v tej TOZD se ji odpirajo nadaljnje razvojne možnosti, zato je potrebno, da OZD skrbi za potrebe in opremljenost te TOZD. Treba ji je omogočiti, da svoja sredstva vlagava v obratna in osnovna sredstva, kajti le tako lahko širi svoje kapacitete, dviguje kvaliteto svojega dela ter tako izpolnjuje naloge, ki jih ostale TOZD od nje pričakujejo.

Želja nas vseh je, da bi bil tudi nadaljnji razvoj TOZD servis tako uspešen, kot je bil njegov start.

Frank

Prehod čez Kolpo

Odkritje spominske plošče. Bosanska mladina nam je pripravila tudi kulturni program

Zanima vas...

SORICA '74

(zapis post festum)

Nekaj velikega je v tem našem delovnem človeku, da se ubada za strojem ali pisalno mizo tistih osem ur na dan, da jih hote ali ne hote (mar res vedno iz dejanske potrebe?) opravi še pol toliko na dan na istem ali drugem delovnem poprišču, da je pripravljen potrpeti tudi to in ono, kar bi se dalo včasih z malo truda in več dobre volje spraviti v red. Nimam v mislih le tistega razdrapanega cestnega vozila med dvema občinama na Vodovodni, ampak bolj prevoz na delo tam iz Suhe krajine in tistih na pol pozabljenih krajev, kjer so jurčki in karželjni doma. In še in še je priložnost za potrpljenje: v naših medsebojnih odnosih, v organizaciji dela, v naraščajoči draginji, ljubezni in kaj vem kje še.

Za vse take in podobne tegobe je potrebna urica pozabljenja — razbremenilni ventil, kot bi temu rekli v tehničnem jeziku. Litostrojanom so v ta namen dana potovanja na Češko, Madžarsko in v zadnjih letih — tabor na Soriški planini.

Letošnjemu je hotelo ponagajati vreme, pa se je uneslo in — razen nekaj blagodejnih kapljic ravno o pravem času — hujšega ni bilo.

Kar veliko ljudi se je nabralo — članov kolektiva in njihovih svojcev, tako da je osebje restavracije, ki je skrbelo za njihovo dobro počutje, imelo polne roke dela. Golaž, klobase, čevapčiči, kavica, pivo, vino, predvsem pa litostrojska godba in simpatični

le v strogi resnosti in zaskrbljenosti, kadar nam na zborih delovnih ljudi poročajo o plankih nalogah, zadolžitvah, disciplini in povečanju delovne storilnosti. Prav je, da se kdaj pa kdaj srazamo tudi tako — lažje bomo razumevali drug drugega, utrdile se bodo vezi, ki jih čas, okoliščine, različnost nalog in

naraščajoče odtujevanje vedno bolj rahljajo. Mar niso ti odnosi dostikrat preveč prepuščeni naključju, podobni igri na srečo, v katero verujejo le optimisti? Če to sodimo po zanimanju za srečolov, potem nam ni treba biti v skrbeh za jutrišnji dan, saj so bile srečke razprodane v ekspresnem času (— ubogi udarjeni in pomečkani prodajalci).

Tako je Sorica tudi letos dala vsakemu svoje — več, če je bil bolj njen, in manj, če se je držal ob strani. Avtobusi so odpeljali udeležence v dolino, prizorišče tabora pa je prekril dobrohotni mrak.

Skrbni planinci so naslednji dan že do poldneva poskrbeli, da je bila planina počiščena in prijazna, kot se zanjo spodobi. Prav gotovo je tudi kdo od udeležencev imel to ali ono pospraviti in urediti v sebi, kar pa je konec koncev za tako priložnost tudi prav.

ETO

Pismo razočaranih upokojujencev

Vsa podjetja, tudi majhna, se ob svoji obletnici, ali ob Novem letu ali kako drugače spominjajo svojih bivših sotovarišev, sedaj upokojujencev, vsaj z voščili ali s

skromnimi darili. Litostroj, eno največjih podjetij v Sloveniji, se tega ne zaveda, da smo tudi njihovi bivši delavci nekaj doprinesli za dvig tako velikega podjetja — v dvajsetih ali manj letih. Spodobilo bi se, da bi nas ob 25-letnici povabili na kozarček, da bi se zopet enkrat srečali z ostalimi tovariši iz Litostroja, a tega še nismo dočakali.

Včasih so bili upokojujenci povabljeni na izlet v Fieso pravočasno, lani pa smo bili prek časopisa »Litostroj« povabljeni dva dni pozneje, kot je bil izlet. Do bro ste se odrezali tudi letos, ko smo dobili obvestilo za izlet v Fieso na sam dan izleta preko časopisa Litostroj. Ali to delate načrtno? Hvala. Imamo občutek, da si mislite: »Saj jih itak nič več ne rabimo.«

Naj povemo še to, da je veliko manjših podjetij, ki žrtvujejo za svoje člane, sedaj upokojujence, tudi do dvatisoč novih dinarjev na leto na upokojujence.

Prosimo, da v prihodnji številki časopisa Litostroj objavite ta članek, sicer bo objavljen v časopisih, kot so »DELO«, »DNEVNIK«, »ITD« in mogoče še kje drugod.

Pozdravljajo vas
UZALJENI UPOKOJENCI

Pripis uredništva:

Ob 25-letnici podjetja smo vse člane kolektiva in seveda tudi upokojujence povabili na tabor na Soriški planini. Prav tako smo jih vabili tudi lani in letos. V Delu objavljamo vsako leto pravočasno dan odhoda izleta v Fieso, tako smo n. pr. letos v Delu objavili, da bo izlet v prvi polovici septembra, že 17. avgusta, kar je 23 dni pred odhodom. Na letošnjem izletu je bilo 142 upokojujencev zelo zadovoljnih in vsi so pravočasno izvedeli zanj.

POŠKODBE V AVGUSTU

V naši organizaciji združenega dela smo imeli v mesecu avgustu 42 poškodb, od tega 5 na poti v službo oziroma iz službe.

Zaradi teh poškodb pa smo izgubili 746 delovnih dni.

V TOZD PI — livarni sive litine niso imeli nobenih poškodb, pač pa so zaradi poškodb v prejšnjih mesecih izgubili 51 delovnih dni, v livarni jeklene litine so imeli 6 poškodb in so izgubili 165 delovnih dni, v pločevinarni so imeli 3 poškodbe in so izgubili 81 delovnih dni; v TOZD FI so imeli 28 poškodb in so izgubili 264 delovnih dni; v TOZD IVET so imeli 2 poškodbi in 88 izgubljenih delovnih dni; v TOZD LINT, ZSE, ICL so imeli 1 poškodbo in so izgubili 35 delovnih dni, v DS SSP so imeli 4 poškodbe in so izgubili 62 delovnih dni.

Glavo si je poškodoval 1 delavec, oči 9, telo 4, prste rok 10, ostali del roke 6, noge pa si je poškodovalo 12 delavcev.

Največ pškodb je bilo v torek, sredo in četrtek 10, v ponedeljek 7, v petek 4 in v soboto 1 poškodba.

V mesecu avgustu smo imeli 1 poškodbo manj kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

Bilo je čudovito

V tem letu je naša sindikalna organizacija uvedla tudi rekreacijo za naše najtežje invalide. Kot prvi naš gost je bil tov. Stefan Kovač. Njegove vtise o bivanju v Fiesi in srečanje z bivšimi tovariši objavljamo v celoti.

Iskreno se zahvaljujem celotnemu kolektivu Litostroja in posameznikom, ki so mi omogočili čudovito rekreacijo v počitniškem domu v Fiesi.

Nekaj posebnega, rekel bi enkratnega, je po 27 letih videti in uživati lepote, meni žal, težko dosegljivega Jadrana. Sam nisem imel možnosti, da bi si kaj takega privoščil na svoj račun, zato sem tem bolj srečen in vesel, da ste mi uresničili davno skrito željo. Moram priznati, da me je bilo kar malo strah, kako bo vse skupaj potekalo, glede na mojo težko invalidnost, a se je vendar s pomočjo dobrih tovarišev vse lepo izteklo. Morda boste dejali, da pretiravam, ampak moja sreča je popolna, da jo je kar težko z besedami opisati.

Moji vtisi iz Fiese so nepozabni. Zahvaljujem se organizatorjem teh čudovitih dni, ki so me tako osrečili. Posebno se še zahvaljujem tovarišem iz sindikata: Dvoržaku, Kranjcu, Kriliču, Pogačarju, so-

Stefan Kovač z ženo

cialni delavki Coljevi in ostalim, ki so mi omogočili prijetne urice na morju. Toplo se zahvaljujem upravniku, ekonomu in ostalim, ki so mi nudili vsestransko pomoč. Zahvaljujem se tudi tov. Sonji Mravljani in njenemu soprogu, tov. Bizovičarju in vsem ostalim, ki so mi pomagali v vodo in iz nje. Take čudovite pozornosti nisem od posameznikov pričakoval; to se z besedami ne da opisati in zahvaliti. Zahvala naj velja tudi šoferju, ki naju je varno pripeljal tja in nazaj.

Kako prijetno in čudovito se počutiš med svojimi znanci, prijatelji in sodelavci iz kolektiva, ko po tolikih letih pokramljaš z njimi. Nadvse sem se prijetno počutil, ko sem vsepovsod videl znane obraze in se med njimi, kot nekdanj enakopraven, počutil kot domač. Prijetno ti je, da te obkrožajo sami veseli in topli obrazi, kot nekdanj, tam daleč nazaj, pred 24 leti.

Na tem oddihu je bila tudi moja soproga, ki je bila verjetno še bolj kot jaz potrebna takšne spremembe. Naj povem, da je tudi ona morala predčasno v invalidski pokoj. Hvaležen sem svoji ženi, ki mi je stala ob strani in me bodrila v težkih letih obupa, trpljenja in bolečin. Teh pa v mojih dolgih usodnih 24 letih težke invalidnosti ni bilo malo. Kljub vsem tegobam ji je s trdno voljo uspelo ohraniti družinico skupaj. Pregovor pravi, da žena nosi tri vogale pri hiši, ona jih nosi vse štiri in še dvakrat po štiri povrh. Z njeno trdno neomajno voljo ji je uspelo oba otroka izučiti poklicev, kar pri nas res ni bilo lahko, saj to si lahko sami predstavljate. In ta moja zena ne bo nikoli pozabila vašega čudovitega dejanja. Zato se tudi ona srčno zahvaljuje vsem, ki ste nama omogočili teh nekaj prijetnih dni v čudoviti lepoti narave in sonca.

Tisočkrat vam hvala, dragi naši tovariši, za ves trud in skrb. Tudi sinova se vam zahvalujeta za vse, kar ste naredili za naju. Sprejmite lepe pozdrave in hvala vam!

ŠTEFAN KOVAČ
Bakovci pri Murski Soboti

OBVESTILO

Komisija za kulturo in prosveto pri IO sindikata sporoča članom kolektiva, da imamo možnost za ustanovitev pevskega zbora pri našem podjetju. V zvezi s tem vabimo člane našega kolektiva, ki imajo željo sodelovati, da se prijavijo v našem sindikatu na tel. 204 ali 610.

UMRL JE

V Beogradu je dne 3. septembra 1974 preminil po kratki in hudi bolezni, v 61. letu starosti, diplomirani jurist Velimir Živanovič, direktor TOZD Litostroj International in dolgoletni pravni svetovalec direkcije. Velimir Živanovič je uspešno zastopal pravne interese našega podjetja pri naših največjih naročilih doma in v tujini. V jubilejnem letu Litostroja, pred dvema letoma, je bil pokojnik odlikovan z redom dela s srebrnim vencem. Zvestega sodelavca in dobrega delovnega tovariša bomo ohranili v lepem spominu.

Se malo ... (Foto J. Ž.)

češki »instrumentalno vokalni ansambel«, so skrbeli, da nikomur ni bilo dolgčas.

Daleč je bila tovarna in njeni problemi, daleč vsakdanje skrbi z začetkom šolskega leta in pripravljanim ozimnice. Sproščena zabava ob tradicionalnem tekmovanju teka na hoduljah in metanju gospodinskega orodja — valjarja, je pritegnila tudi tiste, ki morda niso vstali ravno s »ta pravo« nogo.

Res je manjkalo tistega sonca, je bilo pred dnevi še tako radodarno s svojimi žarki, in marsikdo, ki je računal na toploto tudi s te strani, se je ogreval bolj na znotraj — zagotavljam, da prirediteljev v tem ne zadene nobena krivda, čeprav številke naročilnice za sonce ne morem navesti.

Prepevanje — na mestu samem zbranega zbora ljubiteljev narodne pesmi — je bilo spodbudno dopolnilo veselim harmonikarjem, ki so zdaj na tem, zdaj na onem koncu tabornega prostora dvigali razpoloženje.

Razveseljivo je, da smo med udeleženci letos videli tudi marsikak sproščen nov obraz tistih, ki smo jih sicer navajeni gledati

ZAHVALA

Iskrena hvala sodelavcem iz skladišča in montažnega oddelka PE-FI za denarno pomoč, vence in izrečeno sožalje ob smrti moje drage mame

ANGELE KOŽUH

Hvala tudi vsem, ki so jo spremlili na zadnji poti.

Marija Kožuh

ZAHVALA

Ferdo ZUPANČIČ in Franc SIMČIČ, se ob slovesu iz podjetja lepo zahvaljujeva inž. Barliču in tov. Pirihu za poslovilne besede. Še posebej pa se zahvaljujeva za spominska darila vodstvu TOZD, sindikatu in vsem, ki so prispevali k temu, da nam bo ta dan ostal v lepem spominu. Prav tako najlepša hvala vrtnarici Vikici za lep šopek cvetja.

Ferdo Zupančič
in Franc Simčič

ZAHVALA

Ob smrti moje mame Agate Medvešek, se zahvaljujem sindikalni organizaciji za denarno pomoč, sodelavcem iz kadrovske sekcije za vence in dr. Ferjanovi za razumevanje.

Žaluoja Agica Medvešek

Varnost pri delu - večja obrambna moč države

Glede na resolucijo desetega kongresa ZKJ in naloge komunistov v ljudski obrambi, varnosti in družbeni zaščiti, je aktiv ZK SSP obravnaval tudi temo iz področja varnosti. Ker je tema toliko pomembna za ves naš kolektiv, obveščamo o tem tudi širšo javnost.

Resolucija X. kongresa ne govori samo o obrambi države, temveč tudi o varnosti delavcev na delovnem mestu. Vsi se zavedamo, da sta obramba države in blagostanje naših ljudi odvisna od njihovega zadovoljstva in varnosti. Zaradi tega je organ za delo predpisal tudi določene norme, s katerimi morajo biti seznanjeni vsi delavci, samoupravni organi, posebno pa še člani ZK. Vedno bolj se zavedamo, da se učinkovita varnost pri delu lahko uresničuje le z razvijanjem celotnega sistema varnosti. Varnost pri delu mora združevati vpliv tehničnega, znanstvenega in družbenega razvoja. Za varnost pri delu je pomembno to, da je sprejeta kot integralni del proizvodnje, kot faktor produktivnosti oziroma sestavni del politike, s tem pa tudi sestavni del obrambe države. Za takšno varnost pa so pomembni vsi ukrepi in sredstva, ki zagotavljajo varne pogoje dela.

Že sam podatek, da imamo v Sloveniji približno 48.000 poškodovanih delavcev na leto, oziroma 73 poškodb na 1000 zaposlenih, nam dovolj zgovorno kaže, da še zdaleč nismo dosegli ustrezne stopnje varnosti pri delu.

Poglejmo npr. podatek, da se pripeti v naši državi približno 500.000 delovnih nezgod na leto, ki povzročajo smrtno, težke ali druge lažje poškodbe delavcev, ter psihično in materialno škodo podjetju. Te materialne izgube nam nazorno kažejo, kakšna je delovna varnost pri nas.

V sodelovanju z drugimi strokovnimi organi prirejajo v organizacijah združenega dela in TOZD različne aktivnosti s področja varstva pri delu.

Neprestano dopolnjevanje znanja vodilnih, vodstvenih in drugih delavcev je eden izmed osnovnih pogojev za nadaljnje razvijanje varstva pri delu ter na podlagi tega tudi krepitve obrambne moči države. Glede na to, da pri nas nismo do sedaj delali dovolj sistematično na tem področju, so se nam pojavili problemi tudi tam, kjer ne bi bilo potrebno. Posledica pomanjkljivega poznavanja nevarnosti v procesu proizvodnje povzroča poškodbe delavcev, kar vsekakor

ni v skladu z resolucijo X. kongresa.

Uspešno reševanje problemov varstva pri delu, ter s tem krepitev dobrega počutja naših delavcev, lahko dosežemo le z odgovornostjo vseh samoupravnih dejavnikov, vodstvenih kadrov, strokovnjakov, ter drugih delavcev na delovnih mestih. Uresničevanje ciljev TOZD in organizacij združenega dela terjajo, da se vse pravice in obveznosti delovnih ljudi, organov samoupravljanja in njihovih izvršnih organov in služb izpolnjujejo odgovorno. V nasprotnem primeru postane ves upravni sistem popolnoma nemočen. Odgovornosti ne smemo razumeti kot enostransko obveznost, to pomeni, kot nalogo službe ali posameznih voditeljev, temveč je to naloga vseh dejavnikov v organizaciji združenega dela, posebej pa še članov ZK.

Izhajajoč iz omenjenih dejstev je razvidno, da še nismo naredili vsega, kar bi lahko, opazimo tudi, da so v našem podjetju še mnogi nerešeni problemi, ki povzročajo, da pride vsak delovni dan najmanj do dveh poškodb. To nam dokazuje, da je premalo čuta odgovornosti pri tistih naših delavcih, ki delo vodijo, kakor

tudi pri članih ZK, saj nam posledice teh poškodb odzamejo dokajšen del težko priborjenih finančnih sredstev. Ne samo poškodbe, tudi bolezni, ki nastajajo zaradi neurejenih pogojev dela; povzročajo tako velike izostanke od dela, da je nekaj let nazaj, v poprečju, odsotnih preko vsega leta kar 225 delavcev. Iz planiranega bruto produkta je razvidno, koliko denarnih sredstev bi morali ustvarjati ti odsotni delavci. Ugotavljamo, da so tu izgubljena velika finančna sredstva, ki pa so še vedno neznatna, če upoštevamo dejstvo, da pride med temi poškodbami tudi do poškodb, kjer poškodovani zaradi invalidnosti ne more opravljati več svojega prvotnega poklica. Takšnih invalidov je v našem podjetju vse preveč in velikokrat so v breme podjetju, oziroma državi, ki z njimi pač ne more krepiti moči obrambnega sistema.

Danes ni nobenega dvoma več, da je varno delo eden bistvenih pogojev za uspešno delo. Poleg tega moramo v našem samoupravnem sistemu nenehno skrbeti za varno delo delavca na delovnem mestu.

Večji tehnični napredek zahteva od nas tudi večje napore na tem področju, ki jih lahko rešujemo samo skupno. S tem bomo rešili naloge, ki nam jih nalagajo resolucije desetega kongresa.

Ing. Ivan Šavor

Mednarodni turnir balinarjev

Ob praznovanju 27. obletnice TZ Litostroj je balinarski športni klub Litostroj priredil že tradicionalni mednarodni turnir, ki naj bi prispeval k temu, da bi bil jubilej še bolj svečan.

Na turnirju, ki je bil nadvse svečano organiziran, so sodelovali športniki podjetij, pri katerih večkrat gostujemo. Še pred prireditvijo smo se bali slabega vremena, vendar nam je tokratsreča bila naklonjena. Vreme je bilo lepo in sončno, malo hladno pa kljub temu izredno prijetno za igro, pravo nasprotje prejšnjega dne, ko so morali fantje po hudem nalivu vse dopoldne črpati vodo iz poplavljenih balinišč.

S požrtvovalnim in trdim delom smo balinišča in okolico usposobili za svečano otvoritev.

Na tem turnirju smo si s športno borbo priigrali odlično drugo in četrto mesto med dvanajstimi sodelujočimi, mednarodno priznanimi ekipami. O odlični uvrstitvi govorimo predvsem zato, ker je bila višja stopnica za nas dosegljiva le, če bi imeli vsaj podobne pogoje, kot jih imajo tisti balinarji, ki jim ni treba venomer trepetati pred slabim vremenom. Prav tako se ti balinarji pred tekmovanjem ne utrudijo s fizičnim delom, kar vsekakor vpliva na občutek in mirno roko. Ti dve lastnosti sta predpogoj za kvalitetno igro. Kljub temu so bile finalne tekme med Litostrojem I in Litostrojem II na eni strani in Radovljico in Metalno na drugi strani prava poslastica za ljubitelje balinanja in številne gledalce.

Vrstni red na tem tekmovanju je bil:

1. METALNA MARIBOR
2. LITOSTROJ I
3. RADOVLJICA
4. LITOSTROJ II
5. JESENICE
6. POSTOJNA ŽELEZNIČAR
7. BUERIS ITALIJA
8. ULJANIK PULA
9. STANJEL
10. GOSTOL NOVA GORICA
11. RONKE
12. PREDIL

Balinarji smo na športnem polju res veliko prispevali k vzdušju in dobremu razpoloženju vseh prisotnih. Gledalci, ki jih je bilo mnogo, so športno bodrili in ploskali uspešnim potezam sodelujočih tekmovalcev. Naj povem, da

se tudi balinarski sekciji obetajo vedrejši časi. Izvršni odbor sindikata je sprejel sklep o realizaciji že sprejetih sklepov o pokritju balinišč.

Na tem mestu naj poudarimo, da se na naših baliniščih delavec po napornem delu za kratek čas sprosti, kar gotovo ugodno vpliva na njegovo delo, tako v tovarni kot doma.

Ob tej priložnosti se zahvaljujemo podjetju, IO sindikatu in delavcem delavske restavracije za pomoč in razumevanje pri reševanju težav, s katerimi se srečujejo ne samo balinarji, temveč vse športne sekcije našega podjetja.

Odborniki izvršnega odbora sindikata so z veliko mero razumevanja za naše težave postavili temeljni kamen lepši bodočnosti naše športne rekreacije; zato pa se moramo vsi truditi, da bi opravičili to zaupanje. V njihovih prizadevanjih jim moramo vsi pomagati, saj tudi odločitve posameznikov nikakor niso lahke. Stavimo vse za preporod rekreacije našega delavca.

Janko Fonda

Med drugimi so tudi balinarji počastili obletnico Litostroja

Motiv iz Trente

GRESTE V NEZNANO?

V letošnji sezoni izleti planinskega društva potekajo povsem po objavljenem programu, čeprav je le-ta precej bogat in vključuje so-razmerno zahtevne ture.

Tako je v juliju večja skupina planincev pod vodstvom izkušnega vodnika Sarfa obiskala Jalovec, ki doslej že dalj časa ni bil na programu. V avgustu sta bila na vrsti Spik in Skrlatica. Oba vrhova so izletniki zavzeli tako rekoč »na juriš«, kar morda res ni v skladu s planinsko dejavnostjo, kot jo skušamo voditi v društvu našega tipa.

Prav zato pa bi mogli reči, da je bil septembrski izlet »v neznanu« organiziran v takem stilu, kot je v danih okoliščinah najbolj primerno, saj so se ga mogli udeležiti prav vsi: stari in mladi, izkušeni in začetniki, lastniki avtomobilov in tisti brez njih.

Sicer pa posebno draž vzbuja že odločitev na tak izlet, ko si, tako rekoč od začetka do cilja (nekje sredi dneva) prepuščen muhavosti vodnikov, ki govore o klinih in vrveh, mešajo v medsebojni pogovor Kamniške in Julijce, glasno razmišljajo o prehodnosti tega ali onega dela poti, divjih zvereh, ki čakajo v goščavi na nič hudega sluteče izletnike itd. ... itd.

No, tokrat je šlo vse po sreči in vseh 35 udeležencev je iz Radovljice zadovoljno našlo v labirintu jelovških gozdnih poti pravo smer na Ratišovec. Lepo vreme je prispevalo svoje in kljub temu, da med potjo ni bilo jurčkov in na Sorici ne gobovega golaža, so bili z izletom zadovoljni vsi.

Se bodo šli, so obljubili, in čeprav »v neznanu«.

Ekonomski problemi prehrane

Danes, v času stabilizacije, se prav pri hrani stiska pas, kajti drugim stvarim se je prav gotovo težje odpovedati. Kaj bodo rekli dobri sosede, če se bomo s kolesi vozili v službo ali na izlete? Če se bomo zaradi hrane odpovedali televizorju, bomo »za luno«. Pa tudi znanec, ki bo dal ves denar ženi, namesto da bi z delom denarja gostil vinske bratce, bo prav gotovo »čez les«, če ne celo »neumen kot noč«. Ob vsem tem pa ugotavljamo, da je vse več mladine, predvsem z dežele, telesno preslabo razvite. Ali bo mladina, ki komaj dosega spodnjo mejo rasti in razvoja, glede na leta starosti sploh kaj odporna. Žal opažamo, da se breme stabilizacije vse bolj in bolj prenaša na našo prehrano, saj ne pada samo kalorična vrednost hrane, ampak tudi njena kvaliteta. Vsaj manj in manj je beljakovin, ki so nujno potrebne za obnavljanje odpornosti našega organizma. Ne pada samo kalorična vrednost, ampak tudi ka-

kovost prehrane. S tem pa ni prizadet samo posameznik, ampak imamo zaradi tega daljnosežne ekonomske posledice. Nepravilno prehranjeni ljudje so manj odporni proti boleznim, pa tudi njihova storilnost je bistveno zmanjšana. Vsi vemo, da se slabo ali nepravilno prehranjeni ljudje veliko prej utrudijo kot tisti, ki so pravilno hranjeni. In ne samo to. Če je človek utrujen se tudi prej ponesreči pri delu kot tisti, ki ni utrujen. Utrujen človek ima slabše reflekse, počasneje reagira na dogajanja v okolju. Zaradi zmanjšane storilnosti in nesreč pri delu nastane velika škoda, ki jo ponavadi naprtimo vsem drugim vzrokom, samo nepravilni prehrani ne.

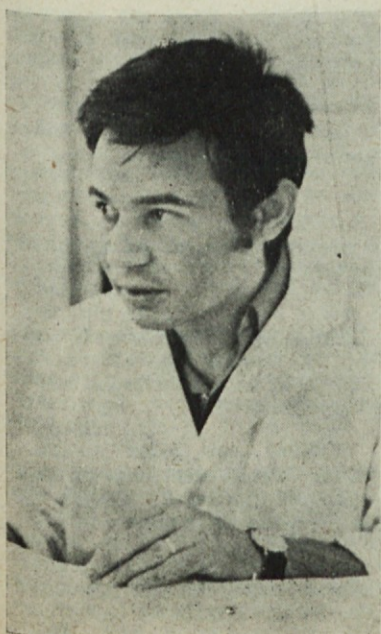
Že v prejšnji Jugoslaviji smo imeli višjo gospodinjstvo šolo, ki je nadaljevala svoje delo tudi po vojni, žal pa ni bila rentabilna, zato jo je bilo treba financirati. S problemi prehrane smo se premalo ukvarjali, pa tudi strokovnjakov nutricionistov pri nas ne poznamo. Izbira in način pripravljanja hrane se pri nas prenaša iz roda v rod in če si pripravimo tatarski biftek, potem smo »enaki razvitejšim narodom«. Toda vsakdanje življenje nas s posledicami slabe in nepravilne prehrane opozarja, kako zelo se motimo. Res je, da so nekateri bolj dalekovidni strokovnjaki še pred leti opozarjali na problem prehrane, ki bo nastopil zaradi vse večjega propadanja kmetij. Toda, vse je bilo le glas vpijočega v puščavi, saj še sedaj v veliki količini uvažamo hrano, čeprav imamo bogata in rodovitna polja.

Naše morje je polno bogastva, a vseeno smo na repu porabnikov ribjega mesa, medtem ko marsikje še vedno velja: Kislo zelje in krompir, jem opoldan in zvečer, dokler bo fižol na svet, trebuh bo napet...

Dr. Edo Tepina

Predstavljamo vam

16. septembra 1974 smo po enoletnem čakanju le dobili zdravnika, ki bo zaposlen v ordinaciji štev. II., kjer je prej delal dr. Šoškič. S tem bomo končno spet pričeli z rednim delom v vseh treh ordinacijah. Novemu, poleta polnemu in prizadevnemu zdravniku dr. Konstantinu ISAKU želimo obilo uspehov in zadovoljstva med nami.

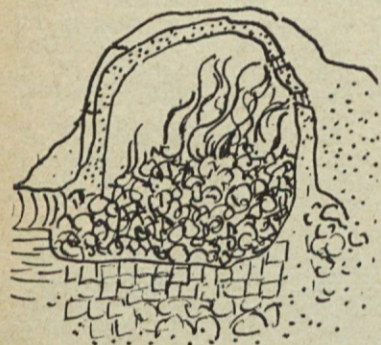

Iz zgodovine železarstva

Na željo bralcev se je uredništvo časopisa odločilo objaviti nekaj nadaljevanj o zgodovini železarstva. Prvo je tu.

Brez železa, kovine, ki jo danes srečujemo na vsakem koraku, si življenja skorajda ne moremo več predstavljati, a vendar je človek moral brez nje bojevati svoj boj za obstanek dolga tisočletja. Vzhodnim narodom gre prvenstvena zasluga, da smo ljudje spoznali železo, se ga naučili pridobivati ter preoblikovati in si s tem omogočili nesluten napredek. V Egiptu so npr. poznali železo že pred 3500 leti; bilo je tako redko, da je bilo drago-cenejše od zlata. Glede na to, da je železo vsebovalo 5 do 25% niklja, ki ga v železu pridobljenem iz rudnin, ne najdemo, je bilo bržkone meteorskega izvora. Zagotovo vemo, da so na vzhodu vsaj okoli leta 1400 pred našim štetjem že znali pridobivati železo. Ker v tedanjih nizkih pečeh se niso mogli doseči temperature 1550° C, ki je potrebna za topljenje železa, je nastala le gosta in gobasta gmota, iz katere so s kladivi izločili žlindro...

Bogastvo železne rude in gozdov je na Slovenskem omogo-

Vetрна peč

čilo pridobivanje železa že v hallstattski dobi, to je v letih 900 do 500 pred našim štetjem. Narodi keltskega rodu, ki sotočas živeli v naših krajih, so se

Slovenske ljudske modrosti

Kdor se na tujo pomoč zanaša, ta vodo v situ prenaša.

Kdor v jezi pije in v žalosti molči, nikdar dolgo ne živi.

Kdor je zdoma, ima eno misel; kdor je doma, jih ima sto.

Pametni se ob ognju ogreje, ne-spametni opeče.

Ako kupuješ, česar ne potrebuješ, boš prodajal, kar potrebuješ.

Na lesniki nikdar jabolko ne zraste.

Človek se mora po ljudeh ravnati, ne ljudje po človeku.

Kjer je mnogo besedi, je mnogo laži.

Kdor hoče, temu ni težko.

Iz neumne dupline neumen veter piha.

Bolje je bosa trnje mleti, kakor pijanca vzeti.

Dobro orodje je pol mojstra.

Kdor nima v glavi, naj ne tišči na visoko.

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-021 (h.c.) int. 246 — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska ZGP Primorski tisk, Koper — TOZD Tiskarna Jadran — 1974

že ukvarjali z rudarstvom in železarstvom, strokama, ki sta postavili temelje današnji kovinski industriji.

Pridobivanje železa je bilo seveda zelo preprosto in vezano

Upodobljeni rudar na kozarcu iz 14. stoletja. Njegov opomin: ne segaj po kozarcu prepogosto, saj si s tem koplješ grob, je še vedno pereč.

na kraje kjer sta bila na voljo železna ruda in les. Ob strmih in neporaščenih gorskih obronkih, kjer je stalno pihal veter,

so skupali v kamnita tla globoko jamo, s strani pa vdolbli vanjo rov ali sapnik. Vanj so usmerjali veter, ki je razpihal žerjavico bukovega oglja, položenega pod rudo. Te preproste peči iz začetkov železarstva imenujemo zato vetrne peči.

V njih so sprva topili rudo rjavega železovca (limonita), kasneje pa rudo jeklenovca (siderita). Teh rud je bilo obilno po Gorenjskem v Bohinjskem kotu, v okolici Kroke in Železnikov in tudi drugod po Slovenskem. Limonit in siderit sta sicer tudi z najmanjšim odstotkom železa, toda odločilnega pomena je bila njuna nizka temperatura taljenja, ki jo je bilo mogoče doseči z žerjavico iz oglja. Premoga, ki daje več toplote, takrat še niso poznali, saj so ga začeli kopati šele pred približno 400 leti.

Nekaj stoletij pred našim štetjem je današnje slovensko ozemlje delno ali v celoti pripadalo keltski državi, imenovani Norik. Noriško železo je zaslovelo po vsem takratnem bližnjem kulturnem svetu. Horac in Ovid ga omenjata v svojih pesnitvah okrog pričetka našega štetja.

(Nadaljevanje prihodnjič)
Viktor Šolar

Novi cestno-prometni predpisi

Popolnoma razumljivo je, da je osnovni namen vsake cestno prometne zakonodaje v tem, da predvsem zagotovi varnost vseh udeležencev v prometu in da zaradi tega predpiše pravila prometa, prometne znake in druga določila o voznikih, vozilih itd. pa tudi predpiše kazni zoper tiste, ki v cestnem prometu ravna v nasprotju z uzakonjenimi določbami predpisov.

Z današnjim sestavkom začnemo v skrajšani obliki obravnavati tista najbolj pomembna vprašanja iz zakona o temeljnih varnostih cestnega prometa, ki so zanimiva za vse udeležence v prometu in še posebej za določene kategorije le-teh. Prav tako bomo obravnavali poglavja, ki obravnavajo določene obveznosti, zanimive za vse ali samo za posamezne vrste udeležencev v prometu oziroma določene situacije.

Začnimo z najbolj množično kategorijo udeležencev v prometu — s pešci. Pešci so obenem tudi kategorija, ki je v prometu najbolj ranljiva in zato jo motorizacija najbolj ogroža. Pešec se mora zavedati, da tudi njemu predpisi določajo, kako in kje naj hodi. Nepravilno vedenje pešcev v prometu je povzročilo že hude prometne nezgode.

Glede na vse to, ostane torej tudi za pešca vselej veljavno načelo: Pazi na lastno varnost in varnost drugih.

HOJA PEŠCEV PO CESTI

Ko gre pešec po vozišču, mora hoditi čim bliže robu vozišča in to skrajno previdno ter tako, da ne ovira ali preprečuje prometa vozil.

Če ima cesta pločnik ali drugo za pešce namenjeno površino ali površino ob vozišču, ki je primerna za pešce, mora pešec hoditi po takih površinah.

Če cesta nima pločnika ali primerne površine, smejo pešci hoditi po vozišču. Prav tako lahko hodijo pešci po vozišču, če iz kakršnegakoli razloga ne morejo uporabljati pločnika ali druge njim namenjene površine.

Ko gredo pešci po vozišču, kjer je zanje nevarno, zlasti pa pri slabih vidljivostih, slabih preglednostih ceste ali zaradi gostega prometa, morajo pešci hoditi drug za drugim.

Pešci, ki hodijo po vozišču na javni cesti zunaj naseljenega kraja, morajo hoditi po levem robu vozišča v smeri hoje. Izjemoma

smejo pešci hoditi po desni strani samo tedaj, kadar je to zanje varneje, npr. v nepreglednih ovinkih, ob prepadih, v usekih, plazovih in drugih ovirah, ki so ob levi strani ceste.

Pešec, ki potiska kolo, pony, moped ali motorno kolo, kot tudi tisti, ki se premika z vozičkom za invalidne osebe ali pa organizirana kolona pešcev, se mora pomikati ob desnem robu vozišča v smeri hoje.

KAZNI

Za pešca, ki ravna v nasprotju s prepisanimi pravili, so zagrožene naslednje kazni.

Z denarno kaznijo 50 din se takoj na mestu kaznuje za prekršek:

— Pešec, ki hodi po vozišču na cesti, ki ima pločnik ali drugo za pešce namenjeno površino.

Z denarno kaznijo 20 din se takoj na mestu kaznuje za prekršek:

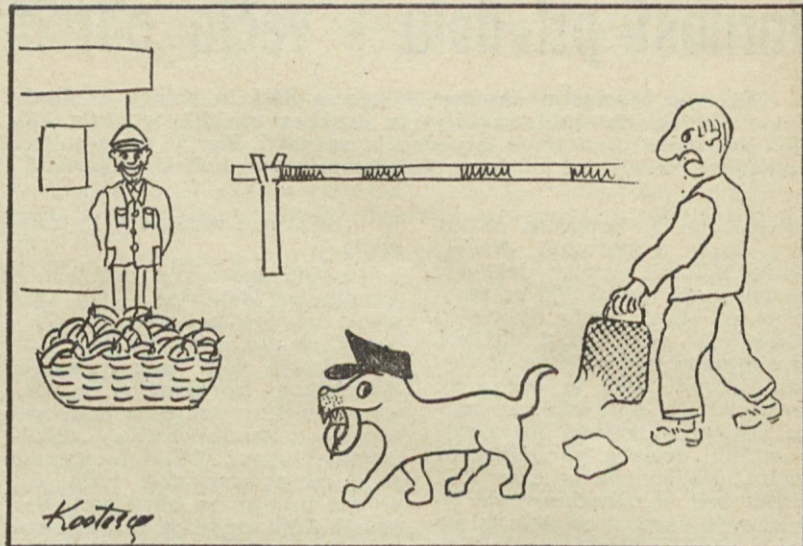
— Pešec, ki brez potrebe postaja na vozišču, ali hodi po njem tako, da s tem ovira ali preprečuje promet vozil;

— pešec, ki hodi vstric z drugim na cesti, ki je slabo pregledna, ob zmanjšani vidljivosti ali v gostem prometu;

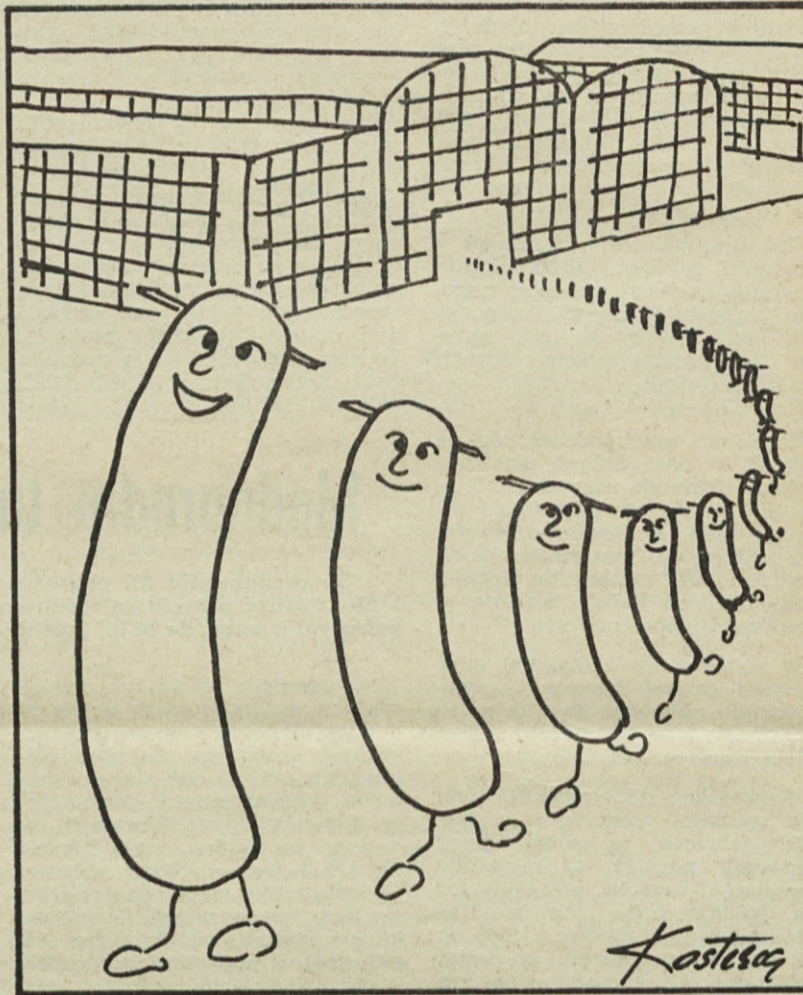
— pešec, ki zunaj naselja hodi po vozišču (kjer ni pločnika) po desni strani v smeri hoje;

— oseba, ki potiska kolo, moped itd. in hodi po levi strani ceste.

Marjan Metljak

Za odkrivanje klobas je pes najboljši vratar

LITOSTROJSKE KLOBASE ODHAJAJO NA VIKEND

Izbrane misli

Z navadno kostjo lahko kupiš samo navadnega psa.

Ellen

S prahom, ki ga dvigamo, pokrivamo našo goloto.

Heckmann

Človeka s polnim želodcem nikoli ne peče vest.

Španski pregovor

Človeška vest brez hrabrosti le malo opravi.

Meredith

Humanost je v tem, da človeka nikoli ne žrtvujemo nekemu cilju.

Schweitzer

Dve ženski se spoprijateljita mnogokrat šele takrat, ko spoznata neko drugo žensko, ki je obema antipatična ali pa nevarna.

Olivier

Prijateljstvo traja žal samo toliko časa, dokler je eden od obeh prepričan, da je več od drugega.

Balzac

Moč malih je v tem, da lahko delajo težave velikim.

Mauriac

Politik, ki ne pozna zgodovine, je podoben kirurgu, ki ne pozna anatomije.

Daladier

Ljudje bi bili res strašni zločinci, če bi potrebovali res vse zakone, ki so si jih bodisi ustvarili ali postavili.

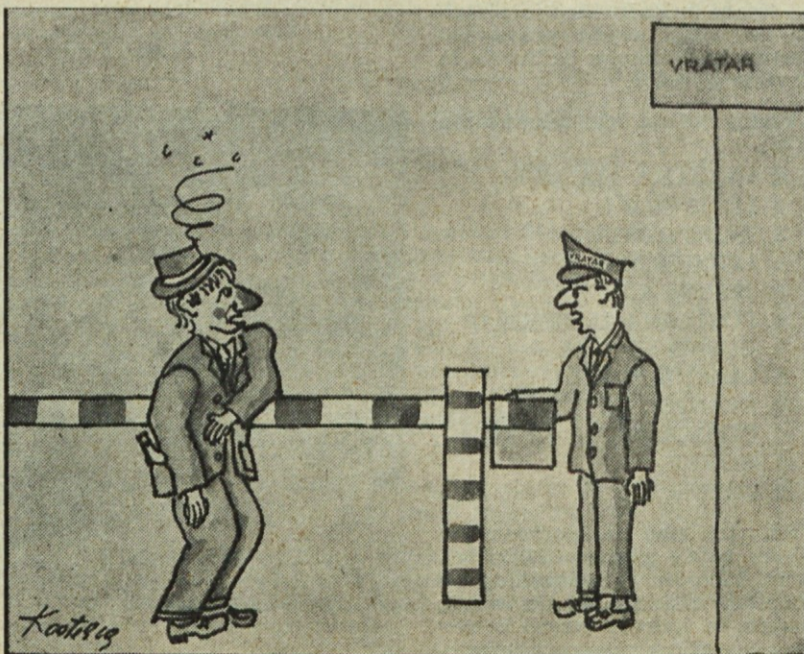
Nietzsche

Vsak izmed nas je prav gotovo dovolj močan, da zlahka prenaša tegobe drugega.

Hugo

Skrbi za to, da boš tak, kakor te opisujejo lizuni.

Horac

Hh, kdaj pa pride vlak?